

875 d 47

DIDDANWCH,

I W

FEDDIANNYDD:

NEU

K
Gryffydd (G. ad)

GANIADAU Defosionol, A'r Amryw Def-
tunau, A Mefurau, Gan mwyaf, Am
Fywyd, Marwolaeth, Dieddfaint, A Ha-
eddiant CRIST.

Gan mwyaf o waith Mr. HUGH HUGHES, &c.

Y Cantorion a'r Cerddorion, syddant yno.

SAL. LXXXVIII. 7.

D U B L I N:

Argraphwyd gan S. POWELL,

Tros GWILYM ab GRYFFYDD.

M, DCC, LXXIII.

(Pris 6d.)

OLD DAY WORK

EDD 147 D

100-443887-1000

18. 10. 1941. 20. 10. 1941.

1875-1876

W. D. C. 111

(12-843)

Llythyr at y Darllennydd:

Fy Anwyl Gyd Wladwyr.

WELE'n awr my fi a Ryfygais Argraffu
hyn o Lyfr bychan tan obeitho y der-
byniwch ef yn groesawus er mo'r Anghyson a
disdadl yw 'r gwaith, ac er lleiad yw o rym: ac
yr wy fi yn gobeitho pa feiau bynnag a ddihangodd
ynddo, y maddeuwch i mi, oblegid anhawdd cael
dwr glan os bydd y Ffynnon yn fudr felly anhawdd
i ddyn llawn o feiau, wneud dim yn ddi feiau:
ond os derbyniwch hyn o Lyfr bychan, trwy
gennad Duw a thrwy 'ch cynnorthwy chwithau,
yr wyf ar ar fedr Argraffu Llyfr mwy, O faint.

Yr hwn wyf eich

ufuddaf Was'naethwr

Gwilym ab Gryffydd.

ENGLYNION *neu Gyffes Pechadur, Gan Ddeu-
sfsu Maddeuant a Thrugaredd Gan Dduw.*

1.
MOliannus dawnus fo d' Enwi, *Arglwydd,*
Oh! Erglyw fy ngweddi;
Dy ras mae'n urddas i mi,
Gyda rhad dy fawrhydi.

2.
Pechadur ammur wyf ymma, Ger Bron,
Gôr breinol Breswylfa;
Duw oen addfwyn dy noddfa,
Trugaredd a diwedd da.

3.
Oh! fy *Naf* wyf anufudd, I'th *Ddeddfau,*
Iaith addfwyn ddi orchudd;
Gwna nghalon am bron yn brydd,
Gostwng ath *Dadol* gyftudd.

4.
Dy gerydd o Dduw dy gariad, da ydyw,
Di adwyth ddychweliad;
Er d' ofni dy enwi 'n *Dad,*
Y Ddylem mewn addoliad.

5.
Wyt *Frenbin* dibrin di obrwy, wyt oll,
Wyt allu Safadwy;
Wyt fy mhorth am cynnorthwy,
Ni cheisias ni fynnas fwy.

Huw ap Huw.

DIDDANWCH,

I W

FEDDIANNYDD:

*Annogaeth ir Cymmun Sanctaidd, iw
ganu ar y Messur a Elwir Grimson
Velvet.*

1.

PO B Cristion fydd gyfrannol, o wledd urddafol
Cyd neswch o'r un fwriad, deusyfriad iw chroetawu;
Hon ydyw sel gollyngdod, cyfammod yr *Esfengyl*;
Yn arwydd o'n gwarediad, trwy gariad yn ddi gweryl;
Chwi welwch yr hanesion, mo'r ddiwyd mae'r Iu-
ddewon,

Yn cadw eu *Pasc* er moddion mawl;
Yn ol eu gwaredigaeth, o'r *Aipht* a chaeth reolaeth,
Trwy wir ragluniaeth helaeth hawl;
Nid ydoedd cerydd dynol, oedd farrug, ond amferol,
Yn 'r *Aipht* Ddaearol di-rol daith;
Mwy achos i Grist'nogion, foliannu'r *Iesu* 'n raslon,
Aeth dan archollion mawrion maith.

2.

Enwaediad yr Iuddewon, ar wir ddibenion beunydd,
Sy'n rhoi mewn dealltwriaeth, gwybodaeth ffurf y
[bedydd;
Yn

A

Yn ail yr Oen a laddwyd, taenellwyd ei waed
allan,

Eu Pafc ac arwydd - rhydd did, o'u gofid oll yn
gyfan;

Crist ydyw 'r Oen di frycheu, aberthwyd Dros ein
Beiau;

Drwy chwerw boen er dechreu 'r byd;

Ei waed fydd fwy effeithiawl, taenellwyd hwn yn
A Goreu hawl y gair o hyd; [hollawl,

Cyfrannodd iw ddisgyblion, wir addysg oi arwyddion,
Gan fod yn ffyddlon iw Goffhau; [marwolaeth,

Gwnewch hyn trwy iawn ystyriaeth, mawr elw fy
Er Iach ragluniaeth i chwi 'n Glau.

3.

Mae dyn ar wely angau, ar ol blinderau dyrys,
Yn galw ynghyd gyfeillion, ar feddwl gwneud ei
'wyllys;

Fe rydd ei diroedd taerion, oedd sawrion iw ddi-
Ai Gattel iw 'sycuttor, yn drysor i rodrefu; [fyrru,
Mae 'r *Gyfraith* yn ei rwymmo, ac eraill i gywiro,
Yr 'wyllys honno er llefhad;

Pob peth oedd ef iw ofyn, o fewn ei lythyr cym-
mun,

A'i wneud yn llyn er mwy gwellhad;

Mae amgen Testamentwr, a fêl wrth enw'r rhodd-
wr,

Sef gwaed ein prynwr ar y prenn;

Fe'i profwyd trwy dystiolaeth, gan Bedwar mae
gwybodaeth,

Er diodde fywaeth lawer sen.

4.

Y noson frâd pan nesodd, efe gymmerodd fara,
Iw dorri 'n wir hyderus, daionus oen di ana;

Hwn yw fy nghorph derbyniwch, hyfrydwch i
chwi frodyr

Yn ymborth pur ysprydol, lachusol yw a chysur;
Ar ol y swpper diddan, cymmerodd *Crist* y cwppan
Iw law ei hunan wiwlan wawr;

Dewch

Dewch yfwch hwn a chofio, er addysg mae'n arwy-
Y bydd fy ngwaed yn lliwo 'r llawr; [ddo
Fy nghur am creulon artaith; sydd i chwi'n feddyg-
iniaeth

Er lechydwr iaeth i chwi a dawn
Ysprydol wledd o lwyddiant, i gynnydd mwy go-
goniant

Iw gynnas haeddiant, cyd neshawn.

5.

Y Brenhin *Abasferus*, agorai ddrws ei gaerau,
Gwnae wledd iw Bendefigion, o'i roddion amryw
ddyddiau;

Sef cant a phedwar ugain, ac arwain llys agored;
Er enill mwy anrhydedd, a mawredd iw ymwared;
Nid gwledd am hanner blwyddyn, cu ammod ydyw
'r cymmun,

Mae Duw yn gofyn i ni eu gyd;
Gyfrannu o'r Bara nefol dwys brydwerth dawn
ysprydol,

Tra bo'm wybodol yn y byd;
Ac yfed dyfr y Bywyd, ymolchwn o'n hafiechyd,
Mwya gwynfyd i ni gael;
Trwy dderbyn yn gyfannedd, mewn pur galonnau
Sanctaidd,

A gwir amynedd goreu mael.

6.

Mae *Luc* yn adrodd dammeg, ar adeg i'n gwaredu,
Am swpper gwr galluog, ein hanwyl d'wyfog *Iesu*;
Fod tri o wyr amharod yn gwrthod gwir gynorthwy,
Dau'n caru 'r byd a *mamon*, ynfydion ansafadwy;
Ar Trydydd gwr yn troedio, rhydd, esgus mewn
rhwydd ofgo

Fod yn rhaid iddo foddio ei Fun;
Gan borthi 'r golwg hylwydd, ar corph llygredig
wradwydd,

O flaen happusrwydd dedwydd dyn;
Toft ydyw clywed adroedd, pan ddel y farn yn
gyhoedd,

Gan *Frenbin* lluoedd, nêf a llawr ;
 Ni phraw yr un o'm swpper, a fyddai mo'r ddi fatter,
 Pan ydoedd amser mwynder mawr.

7.

Nid rhedeg yn anrhefnus, a nwyfus i'r wledd nefol,
 Heb fod mewn gwisg, briodas, un addas a newyddiol,
 Daw gwr y ty yn ddiau, iw gaerau trwy hawdd-
 garwch,

Gwae 'r dyn y gaffo ei daflu, a'i ddallu i'r tywy-
 llwch ;

Nid digon awr i ymdrwfio, cyn myned i gymmuno,
 Mae 'n gofyn iddo gyfan waith ;

Nid rhedeg mewn prysurdeb, fel *Afyn* at ei bresb,
 Ac anghytundeb yn ein taith ;

Heb ystyr corph yr *Arglwydd*, a dagrau o gar'digrwydd,
 Am ddiodde gwradwydd ar y groes ;

Heb geisio unrhyw gyfur, i ni 'r oedd elw i ddolur,
 Ond cosio ei latur cyfan loes.

8.

Myfyriwn ei arferu, ym mhob 'rhyw deulu dilys,
 Bob odfa y byddo ei gynnig, yn bwyllig trwy bur
 'wyllys ;

Pwy amlaf y derbyniom, ni glowsom mewn Eglwy-
 fydd,

Ond mwya fydd ei effaith gair odiaeth ein gwaredydd,
 Rhaid cael in cyrph gynhaliaeth, iw llonni oreu
 lluniaeth,

Er cynnal maeth, naturiaeth dyn ;
 Ar enaid yn dihoeni, tra annoeth mewn trueni,

A *Christ* yn rhoddi ei gnawd ei hun ;
 Gan ddwedyd cymmer bwytta, ac yf ty ngwaed
 nag oeda,

Er cof am dana mwya mawl ;
 Nag oedwn ni nnau 'n gydweddd, gyfrannu o'r cym-
 mun Sanctaidd,

Hyd ddydd ein diweddd yn ddi Dawl.

Huw ap Huw.

Annogaeth

*Annogaeth i bob Pechadur Ddychwelud at Ddau,
Gan ymorol am Iechydwriaeth iw Enaid, cyn bod
yn rhybwyr. Iw Ganu ar y Mesur a Elwir
Grimson Velvet.*

TR O ymma ddyn cysgadur, sy'n segur yn
Gwrefogi,
Trwy ddilyn Cwrs naturiaeth, rhy hetaeth yn
rheoli,

Mae 'n fados i iti ystyrio, mysyrio oh! mo'r farus,
Y treiliaist dy flynyddau, ar dyddiau anrhydeddus,
Tra galwer heddyw Gwilia, rhag bod y noswaith
nesa,

Ar ben dy yrfa Garwa gŵr;
Gwel y Ddeuddegfed Bennod, o *Luc* mae hon yn
hynod,

Am ffrwyth Cybydd dod sorod fŵr;
A darllen ddammeg Deifas, er cymmaint oedd ei
urddas,

Anfuddiol wās i foddio ei lwydd,
Ti weli siamplau ddigon, yn digwydd i'th cym-
'dogion,

A'th gaseion yn eu swydd.

2.

Yn awr y mae Tri Gelyn, y'th galyn yn ddi
g'wilydd,

Ar fedr dy ddifrodi, a'th rhoddi i boeni beunydd;
Mae 'n fados i ti ddeffro, a chilio iw gochelud

Trwy feddwl am dy broffes, yn gynnes awr ag
Ennyd

Os byddi weithiau 'n synniad, dy farus gam ar-
feriad,

A'th wir ddeusyfaid iw cashau;

Y gwnniau fydd ar gymnydd, mwy cryfach nac
yw crefydd,

Ni chei mo'r llonydd i wellhau;

A 3

Heb

Heb nerth a chymmorth *Iesu*, gwir awdwr i'n gwar-
edu,

A ffydd iw garu ymglymmu 'n glau;
Nid all ein holl deilyngdod, ein hachub byth o'n
Pechod,

Yn rhwydd a hynod na'n rhyddhau.

3.
Y ddaear gron a grynodd, yn y Dinafoedd nefaf
Trwy law alluog rymus, daionus a di anaf;
Mae geiriau ein gwaredydd, i ni 'n wir gynnydd
Ganwyll,

Ym mhob un or elfennau bu ryfeddodau 'n ddi-
dwyll; [iwn?

Pa ham i ni na chrynnwn, a thywallt dagrau fyrdd-
Oh, cydnabyddwn ofnwn ef;

Gan fod cre'duriaid oerach, o foddion yn ufuddach,
Na dynion afiach dan y nef;

Ni welwn bob creadur, mo'r berffaith yn ei natur,
Ond y Pechadur ammur yw;

A ni'n cael hyfforddiadau, a'r fengyl wiw-lan oleu,
Heb ystyr geiriau deddfau Duw.

4.
Os digwydd braw neu ddychryn, yn fydyn i'n bar-
fwydo,

Ni redwn oll yn un-fryd, yn ddiwyd i weddio;

Pan elo 'r gafod ymaith, awn eilwaith anuwolion

Fel cwn at chwdiad gwarthus, nid dawnus i blant
dynion,

Trwy ddilyn chwantau cnawdol, a gwynniau an-
nigonol,

Di gei dy ganmol am dy Gofst;

Pa un ai cam ai union, ni cholli trwy ddichellion

Ond gwneud bargaenion tynnion tost;

Doeth ydyw 'r gwr cyfoethog, anghynes yw 'r
anghenog,

A'i enwi 'n ddiog yn ei ddull;

Ni bydd mo'r blas ar gyngor, na rheswm gwr di
dryfor

Ym mhob goror hwn y gull.

Gochet-

5

Gochelwn ymfalchio, a rheibio 'r byd yn rhybell,
Trwy ofod fail ddi sylwedd, mae camwedd yn ein
cymhell,

Trown unwaith ein golygon, iawn foddion yn ufuddol,

Yn ol er canfod ffrwythau, ein holl bleferau siriol;
E fydd yn ffaidd i ni, eu heffaith am eu hoffi,

I'n hargyhoeddi gwedi 'r gwaith;

Ped faem yn iawn gydnabod, e fyddai 'r mel yn
wermod

Trwy iawn fyfyrddod i ni 'n faith;

Gwell treilio awr yn dduwiol, I fwriad edifeiriol

Na byw 'n ol ynol mo'r ddi les;

Gwell ffoi o Sodom aflan, ynghwmni Lot ei hunan,
Na bod yn gruddfan yn ei gwres.

6.

Wel bellach fy nghyfeillion, un galon gyda 'n gilydd
Cyd unwn mewn duwioldeb, tiriondeb yn yr un-dydd,
Dilynwn oll yn gymmwys, reolau 'r eglwyswiw-glod,
Lle cawfom ein bedyddio, a'n huno i Grist yn hynod;
Gochelwn adeiladaeth, Pob awel o ddyfgeidiaeth,

Cawn iawn wybodaeth yn ein byw,

Y corph ni sai yn ddiau, heb gydfod rhwng aelodau

Yn ol rheolau deddfau Daw;

'Roedd yr Iuddewon cofiwch, yn llygru mewn di-
falwch

Pan fyddai heddwch iw fwynhau

A ninnau rhith Grist'nogion, yn cymmod a'n ffyrdd
Ceimion

Mae achos union yw cashau.

7.

Cyfodwn o'n trueni mae'n fados i ni synniad

Gwnawn gyda 'r Mab afradlon, gu foddion gyfadd-
efiad

Fe ddaw ein Tad yn ddiau i'n cyffwrdd ninnau 'n
anwyl

Ein brattiau ymmaith taslwn diosgwn mae fe 'n
disgwyl;

Cawn

Cawn fwytta manna nefol, affrwythau mwy effeithiol,
Na chibau'r moch affeol flas;

Cawn yfed dyfr y bywyd, â'n llonni mewn llawen-
fyd,

O Dduw a gwynfyd yn ddi gas;

Ymdrwsiwn heb rodrefu, na chosiwn ymdderchafu,

Nid ym ni'n haeddu dim mewn hedd;

Duw derbyn ni i'th ogoniant, trwy angau *Crist* ai
haeddiant

O'i wir ryglyddiant oreu gwledd.

Huw ap Huw.

*Myfyrdodau ir Pechadur Edifeiriol, yn Enwedig
Cyn Derbyn y Cymmun Sanctlaidd, iw Canu ar
y Mesur a Etwir Triban.*

O H F' Enaid cais ymgodi,
O'th Pechod a'th trueni;
Gwel dy Brynnwr yn yr Ardd,
Mewn Poen ac anhardd gyni.

2.

Gwel fod ei gorph sancteiddlan,
Dan bwys dy fuchedd aflu;
Y gwir *luchawdwr* goreu gaed,
Yn chwyfu'r gwaed yn gyfan.

3.

Gwel Suddas un o'i deulu,
A dichell yw *Fradychu*;
Gwel bob un yn ol eu rhyw,
Dost aruth iw ddistyru.

4.

Oh f' enaid cenfydd *Annas*,
Yn anfon y *Messeias*;
Tarian gre ein twr an grym,
A'i gorph yn rhwym at Gaiphas.

Clyw

5.

Clyw *Bedr* yn ei wadu,
Gwel gorsen yn llaw 'r *Iesu* ;
Ei watwor ef a phlygu glin,
Trwy gymmell ei fingammu.

6.

Ystyr hyn fel Cristion,
Mo'r ddiwyd mae 'r luddewon ;
Yn dewis llofrydd ar bob tro,
Er cael croeshoelio 'r cyfion.

7.

Clyw *Bilat* yn ei holi,
Gwel eilchwaith yn ymolchi ;
Gan farnu llywydd nef a llawr,
Yn rhydoft iw *Fawrbydi*.

8.

Oh f' Enaid gwel dy *Feddyg*,
Argroes yn dioddeu dirmyg ;
Er dy fwyn heb ddim o'r parch,
Ond llid yn archolledig.

9.

Oh! gwel ei gorph *Bendigaid*,
Yn noeth o flaen dy lygaid ;
Heb wisg ond gwaed i guddio ei groen,
Dan awyr Oen di niweid.

10.

Gwel fod yr *Haul* daearol,
Yn cuddio ei wyneb firiol ;
Pan fu i greawdydd ar y groes,
Haul nef dan loes annianol !

11.

Gwel di *Greawdydd* Bydoedd,
A *Brenhin* y *Brenbinoedd* ;
Gwir iawn ddrych dan goron ddrain,
Yn ysig wiw lain oesoedd.

12.

A golwg ffydd dy galon,
Di weli 'r helaeth Hoelion;
Yn dryllio ei gnawd a'i ddwyn o'r byd,
Y cwysau gwaedlyd dyfnion.

13.

Gwel fod *Mab* Duw yn ddiau,
O herwydd dy bechodau;
Yn dioddeu Poen nes iddo ymroi,
Ym mhob un o'i synwrau.

14.

Mae 'n teimlo dwys archollion,
Mae 'n canfod ei elynion;
Mae 'n clywed cabledd a'i ddwy glust,
Medd pedwar Tyft oedd ffyddlon.

15.

Rhoed buſtl chwerw archwaith,
Yw enau pur-lan odiaeth
Ar fryn *Calvaria Prynwyr Cred*
Cadd 'roglau llygredigaeth.

16.

Gwel fod y milwr ciaidd,
Yn gwa'nu ei yftlys Sanctaidd,
Ei waed a ulch mo'r wynn ar gwlan,
Dy seiau aflan ffaidd.

17.

Ni allasai 'r dwysfol HANFOD,
Mo'r marw dros fy mhechod;
Na'r natur ddynol dalu 'r law n
Heb nerth a dawn odduchod.

18.

Dwy natur a gysylltodd
Yng *Ngbrist* a llwyr fodlonodd;
I dalu 'r iawn tros ddyn iw *Dad*,
Oen Duw *Fab* rhad o'i wir-fodd.

Gwel

19.

Gwel gladdu corph yr *Iesu*,
Mewn bedd gan *Joseph* fwyn-gu,
A'th pechodau yn 'r un lle,
Os wyt yn edifaru.

20.

Cyfod yn foreuol,
Dos gyd a'r gwragedd Duwiol;
At y bedd i 'mosyn *Crist*,
A chalon drift 'ddifeiriol.

21.

Daw *Angel* nef yn Brysur,
Gan adrodd i ti 'n Eglur;
Cyfododd *Crist* trwy wrthiâu mawr,
Mynega 'n awr i'th frodyr.

22.

Nid yno trwy iawn ystyr,
Ond Chwilia di 'r ysgrythur;
Lle cei di ei weled ef yn goedd,
Yn ei weithredoedd Pybyr.

23.

Mae geiriau 'r 'Fengyl groyw,
Fel *Angel* nef yth alw;
Pa ham y ceisi gwan ei ddysg,
Y byw ym mysg y meirw?

24.

Cyfododd i'th hyfrydwch,
Gorchfygodd allu 'r t'willwch;
Mae 'n eistedd ar ddeheulaw 'r Tâd,
I eiriol rhad a heddwch.

Huw ap Huw ai Casglodd,

DAMMEG y Gwr a syrthiodd ym mysg *Lladron* ar ddyll ymddiddan rhwng *CRIST* a'r *Cyfreithiwr*. Luc 10. 29—36. Ar Don elwir, *Anhawdd ymadel*.

GWrandewch ymddiddanion, iawn foddion a fu,
Rhwng *Crist* ar *Cyfreithiwr*, oedd holwr tra
hy;

Gofynodd ir *Iesu*, er Barnu 'n ddi ball,
Pwy oedd yn gymmydog, ir cefnog wr call.

2.

Mab Duw ai atebodd, a rhoddodd air rhwydd,
O'i rasol ddoethineb, cysondeb ei swydd ;
Cyfreithiwr cae farnu a gweddu iddo 'n goedd
Pa fath yn gymmydog i'r enwog wr oedd.

3.

Rhoi dull y dyn truan, anniddan ei nad,
Syrthiafai ymysg *lladron*, elynion oi wlad ;
Lle cadd ei archolli, bu wedi yn ei waed,
A hyn o ddwys amarch, cyn symmud ei draed.

4.

O'i wisgoedd diosgwyd, difrodwyd ei fri,
Er peri mwy syndod, dychryndod a chri ;
Nid oedd ond ei erlid, a gofid iw gael,
Heb neb iw lonychu, ar welu mo'r wael.

5.

Offeiriad pan welai, ni tedrai fe fyth,
Gyfodi 'r dyn llesgedd, annoethedd o'i nyth ;
Ond erchi iddo Godi, o'r cyni fodd caeth,
Di allu oedd y rhybudd, a throi heibio wnaeth.

6.

Ynà dae 'r *Lefiad*, ai lasur yn nes,
Nid allai 'r Aberthau, waed lloiau wneud lles ;
Ond megis cysgodion, i foddion foedd fwy,
I godi 'r Dyn nychlyd, o gledfyd ei glwy.

Samariad

7.

Samariad wrth ymdaith yn berffaith trwy'r byd,
 Ai weled o'n wylo, neu 'n cwyno yno cyd,
 Mewn cyflwr tosturus yn boenus bob awr,
Offeiriad a'r *Lefiad* gadawsant ar lawr.

8.

Samariad tosturiodd pan welodd mo'r wael,
 Fe olchai ei archollion *Ior* ffyddlon heb ffael,
 Rhoi *Olew* rhoe Eilwaith yn lanwaith ei lun,
 A *Gwin* yn ddigonol dedwyddol i'r dyn.

9.

Cyfodi 'r dyn clwyfus oedd weddus dda waith,
 Ai roi ar ei 'nifail yn ufudd i'r daith,
 Talu i'r *lletywr*, a'r noddwr a wnaeth,
 O gynnydd dwy geiniog godidog y daeth.

10.

Fe archai i'r *lletywr* ai 'mgleddwr yn glau,
 Gymmeryd mawr ofal, a dyfal barhau;
 Beth bynnag a dreilia, mi autala 'n gyttun,
 Pan ddelwyf fi eilwaith am d' *arfaeth* i'r dyn.

11.

Gofynnai ein *Iuchawdwr*, gwir noddwr a *Naf*,
 Pa un o'r tri ydoedd, gymmydog i'r claf;
 Attebai 'r gwr ffraethlon, yn union i'r nod,
 Mae 'r hwn a'i cyfododd, rhyglyddodd y glod.

12.

Attebaist yn union, do 'n gyfion i'm gwydd,
 Nid all yr *Offeiriad*, na'r *Lefiad* fawr lwydd;
 Gwna 'n ail i'r *Samariad*, na ffaeliad dy ffydd;
 Ac i ti 'n ddi benyd, da fywyd y fydd.

13.

Deallwch y *ddammeg*, eglurdeg yn glau,
 Pwy syrthiodd tan bechod, iw hynod wanhau;
 A phwy ai cyfododd, er llawn-todd a llwydd,
 Y modd y deallais, mi ai rhoddais yn rhwydd.

14.

Adda yn ddyn truan, a'i gwynfa'n yn gaeth,
 Pan goeliodd o'r gelyn, mawr ddychryn a ddaeth;

B

Nirneu

Ninnau 'n ei lwynau, ol yn ol ei had,
Tan 'r un farnedigaeth, mewn bariaeth heb wad.

15.

Bu *Adda* tros ennyd, yn hyfryd mewn hedd,
Yn rhodio *Paradwys*, yn wiwlwys ei wedd;
Pan giliodd oddi yno, i *Sierico* 'n fyn,
Fe gollai ddedwyddwch, anharddwch oedd hyn.

16.

Y *lladron* ai clwyfodd, dirwyodd o'i ras,
Trachwantau gwa'rddedig, a blysig eu blas;
Y rhain yw 'r archollion, tra dyfnion a dwys,
Yn achos afiechyd, trwy benyd o bwys.

17.

Diosgiad ei wisgoedd, braw ydoedd iw bryd,
Pan yrrwyd ef allan, o'r berllan i'r byd;
Yn lle 'r ddelw nefol, a firiol wedd *Saint*,
Ymwisgodd a phechod, rhy hynod yw 'r haint.

18.

Cyfammod gweithredeodd, byrr ydoedd ei nerth,
In codi ni o bechod, rhyw gafod rhy gerth;
Heb allu cyflawni, nynei oedd yn ol,
O achos ein Buchedd, fydd ffaidd a ffol.

19.

Y *Ddeddf* ydyw 'r *Lefiad*, a'r 'ffeiriad gwan ffydd,
Heb nerth in cyfodi, na 'n rhoddi ni 'n rhydd;
Nes daeth y *Samariad*, a'i 'mweliad in mysg,
Trwy rasol gyfammod, cawn ddyfod iw ddyfg.

20.

'R *Olêw*, ar gwin melys, cyfurus yw Son,
I olchi 'r Briwedig, trwy 'r unig wir *Ion*;
Dau *Sacrament* Sanctaidd, o rinwedd ei ras,
I lanhau 'n pechadau, a'n gwyniau rhy gas.

21.

Am ddull yr *anifail*, ar drael ydoedd drwch,
I Garrio 'r dyn truan, a liedwan or llwch;
Crist Iesu cae ferthur, a dolur mawr dwys,
O fauch ein pechodau, tyn boenau tan bwys.

22.

Y deuddeg *Apostol*, rai Duwiol a da,
Pob un yn lletywr, coledwr i'r cla;
Ar ddwy geiniog union, yw 'r moddion ar mael,
Dau *Deffament* astud, mae'r golud iw gael.

23.

Y lletty ydyw 'r *Eglwys*, hoff wiwlwys trwy ffydd,
Cymmundeb ysprydol, a duwiol bob dydd;
Lle dylem aberthu, cyd dynnu at *Dduw* 'r *Tad*,
Trwy, *Griff* ein gweddïau, o Ffônau di Ffad.

24.

Pob twrn da cariadus, mae 'n hyspys i ni,
A wnelom er Cysur, in brodyr a'u bri;
Ni gawn ein gofwrwyo, heb rufio ryw bryd,
Trwy *Griff* ein Diddanweh, mewn heddwch o hyd.

25.

Chwi wyddoch wrth adrodd, pwy gododd y gwan,
A'i ddwyn o'i gaethiwed, oer ludded i'r lan;
Pwy hysyd a dalodd, ni lysodd y loes,
Yr *Aberth* o'i 'wyllys, ar allor y groes.

26.

Dyled ar bob *Cristion*, wneud ffyddlon goffhad,
Am hwn a'n cyfododd, gwaredodd a'i rad;
A chadw 'n Barchedig, *Nadolig Mab Duw*,
Tra gallom ni symmud, bob Ennyd a Byw.

27.

Gwir ystyr y *Ddammeg*, gyfondeg y fydd,
Pwy 'n cododd o'n cledi, a'n rhoddi ni'n rhydd;
Di allu ydoedd ymdaith, y gyfraith ei gyd,
ne's geni 'r *Messia*, sy benna yn y byd.

28.

O'r *Nef* y Disgynodd, fe gymrodd ein cnawd,
Aw eni o wir *Forwyn*, y wryf dlawd;
Pan oedd y nos hwy, ac oera i bob gwaith,
Gan d'wllwch pechodau, o Feiau rhy faith.

29.

Bu *Griff* ar y ddaear, Oen tyner y *Tad*,
Rhoe's addysg i ddynion, arwyddion o rad;

B 2

Godde-

Goddefodd farwolaeth, gelyniaeth a loes,
Nes iddo ef drengu, drwy angau ar y groes.

30.

Ir *Nef* yr esgynnodd, fe brynnodd ein bri,
Gandalu 'n dyledion, y tirion *Dduw Tri*;
Bodlonodd gyfiawnder, a dichter ei *Dad*,
Am Bechod yr oesoedd, mawr ydoedd ei rad.

31.

Awn ninnau Grist'nogion, yn ffyddlon trwy ffydd,
Ger bron y *Samariad*, ar dyfiad bob dydd;
Fe ulch ein archollion, y cyfion oen cu,
Yngwaed y cyfammod, gollyngdod pob llu.

32.

Mae ef o'r un gallu, heb ddibenu byth,
O dra mawr gar'digrwydd, helaethrwydd di lyth;
O ras a thrugaredd, ei rinwedd erioed,
Gan hynny molianwn, bawb-unwn bob oed.

33.

Gwir oed ein lachawdwr, a barnwr y byd,
Pan rowd y pennillion, *Dammegion* ynghyd;
Mil faitb-gant a thrugain, naw 'n gyfan i'n gwydd,
Wrth reol gwyr doethion, athrawon iaith rwydd.

34.

Duw cadw dy eglwys, len wiw-lwys lan wedd,
A'n *Brenbin* fior hefyd, mewn hawdd-fyd a hedd;
A'i ddeiliaid yn ffyddlon, arwyddion o rās,
Heb lid na chynfigen, trwy gynnen o gās.

Huw ap Hurw.

CERDD o *Fawl* i'n lachawdwr Iesu Grist gan ei
gyfflybu i'r *Adeilad* mwy a *Gogoneddus*, ac yn
rhagori ar bob *Adeilad* yn y *Byd*: Iw chanu ar y
mesur gwel yr *Adeilad*.

GWEL ddyn *Adeilad* hoywlwys, yn *Eden* ardd
Baradwys ar gymmwys ammod;
I *Adda* ac *Efa* 'n gyfion, meddiannau mewn modd
union, oedd burion barod;

Nes

Nes daeth, fel fydyn Ergid saeth, y *Sarph* wen-
wynig,

Mewn gwyn i gynnig, o'r ffrwyth gwa'rddedig,
i'r wreigan ffrolig ffraeth,

Adeilad yn adfeilio, a'r dyn i gwyno 'n gaeth;

Duw hael, a'u gwelau mewn modd gwael,

Gwnae ail *gyfammod*, trwy rad y drindod,

Er bachu o Bechod, 'r oedd i ni o'i gymmod gael,

Trwy lwyddiant yr ail *Adda-Messia* mwya mael.

2:

Gwel ail *Adeilad* wiw lan, a gafwyd i ni 'n gafan,
yn annian enwog;

Mae 'n cyrraedd o'r ddaearen, yn ebrwydd hyd
yr wybren, ai llen alluog;

Os mawr, y lluniwyd uwch y llawr, y *deml* dirion,
Adeilad Solomon, a'i thlysau gwychion, yn oerion
maent yn awr,

Mae *Teml* odidocach, hawddgarach yw ei gwawr;

Di lyth, yw sail yr adail' syth, di gyfnewidiol,

Fur anfarwol, trwy wrthiau nerthol, a gwir an-
reddol nyth,

Heb Ddechreu na diweddu, ond un a beru byth.

3

Gwel yr *Adeilad* oleu a'r dirion uchelderau,

Gaerau gwiw-rol;

Ni Ddichon llu 'r nef uchod, na'r Ddaear Ddatcan
Hanfod, Rhyfeddod fuddiol;

Rhyfaith, i *Solomon* lwys iaith neu Ioan *adifimnydd*,
A'r doethion celfydd, nac un lleferydd, fynegi dydd
ei daith,

Yr hyd, ar lled, at uchder, na chwilio 'r dyfnder
chwaith;

Craig yw, a roed i ddynol ryw,

Er adeiladaeth, a'i hawl yn helaeth,

I'n hechydwrïaeth, da doraeth un Mab Duw,

Heb hwn nid allwn Symmud, na chaffel bywyd
byw.

B 3

Yr

Nes

4.

Yr oedd yn fawr ryfeddod, cael CRIST o *Forwyn*
briod, ar hynod forau!

Y Tad rhwng Dwylo ei *Blentyn*, yn Fab yn
Frawd yn *Frenbin*, yn Dduw ar fronau!

Llu 'r nef, yn llafar swyn eu llef,
A ganau 'n Gynnes, ar hyn o hanes,

Ac *Ann* Brophwydës, adroddes yn y Dref,

Pan welwyd yn y Presyb mo'r bur ei wyneb ef;

Trwy ffydd, i'n rhoddi oll yn rhydd,

O gwlwm Pechod, a'i rwym hir ammod, trwy
allu ei Dduwdod,

Nid Diwrnod syndod fydd,

Ond amser i lawenu, ac anrhydeddu 'r Dydd..

5.

Nid allai Ddyn nag Angel, ond *Iesu* wared *Israel*,
o'u Cyflwr yfig;

Goddefai 'r natur Dduwiol, -wir Ddawn gyssylltu a'r
Ddynol, ufuddol Feddyg;

Duw 'r gair, ein cryfder ni an Crair,

Yr Oen da rinwedd, di frychau fuchedd;

O'i fawr Drugaredd, ymynedd un *Mab Mair*,

Goddefodd ei groeshoelio i'n Puro ni o'r Pair;

Trwy hedd, rhyglyddai i ni fwy gwlêdd,]

Pan adgyfodau, o'r Ddaear Ddiau, trwy nerthol
wrthiau, ac ni newidiau ei wedd,

Gorchfygodd allu 'r t'willwch gwybyddwch yn y
Bedd.

6.

Mae'r oed yn yn gywir odiaeth, tri ugein-naw hy-
law halaeth, Dair-gwaith digwydd;

'Tri deigain enwedigol, tri Ddwy-waith araith;
wiw-rol, o'u hol tri hylwydd;

Cyttun, yw 'r llyfrau Goreu eu llun,

Am Enedigaeth *Iesu* o *Nazraeth*, o Ddwy naturiaeth,
Mewn gwir gnawdoliaeth Dyn,

Trwy rinwedd y glan yspryd, dae fywyd i ni o'r fun;
Duw tri, Cadarn noddfa i ni,

Dy

Dy ras i'th weision, i'th garu 'n ffyddlon,
Mae hynny 'n Ddigon, a byw yn d' ofon di,
I gaffael rhan o'th Deyrnas, mawr yw ei hur-
ddas hi.

Huw ap Huw.

CERDD ar Enedigaeth ein Iachawdwr Iesu Grist.
1750. Iw chānu ar sybylltir.

1.
DEffrowch o drwmgwŷg Pechod, dihunwch
bawb yn hynod,
Daeth dydd gollyngdod llawn;
Cyd genwch ar Blygain-ddydd, mae miwŷg hyd y
meuŷydd, llawenydd cynnydd cawn;
Llu nefol ŷy'n llawn afiaeth, am eni Iesu o Nazraeth
er Iechydwr iaeth dyn;
Mwy achos llawenychu, fawl addas orfoleddu
Pob teulu yn gyttun.

2.
Ōh! Deffro Ddaear Deffro, Cyfododd seren Iago,
Mae 'n goleuo ym mhob gwlad;
Cyfarchiad Mair llewyrchodd, y Ddeddf a'i chlod
machludodd, can's oerodd ei lleŷhad;
Gwrefogodd Haul cyfiawnder, troi'r fur yn bren
melyŷber, a'i ffrwyth er llawnder lles;
Dawlanodd y Cyŷgodau, a'r Fengyl wiw-lan oleu,
Tywynnau fel y tes.

3.
'R oedd Crist cyn gwneud y Bydoedd, Pob naŷiwn
a Theyrnasoedd, y tir ar moroedd maith;
A'i fawr lywodraeth Ddibrin, o'r Dwyrain i'r gor-
llewin, yn Frenbin Diflin Daith;
Disgynnodd o'i Fawrbydi, i'n hachub o'n trueni,
a'n haddi mewn rhyddhad;
Dug ni allan o Dywllwch, Ehaeddodd i ni heddwch,
Dedwyddwch gyd a ei Dad.

Cyn

Dy

4.

Cyn mynd ym mlaen oddi yma, ni drown i *Fethlem*
Juda, at y *Messia* fydd.
 Edrychwn ar *Diriondeb*, pur *Iesu* yn y *Preseb*,
 awn trwy hoff undeb ffydd;
 Rhaid *Craffu* trwy fyfyrddod, ni bydd mo'r fath ry-
 fedddod, Iw chanfod tra fo chwyth;
Mab Duw yn ol ei ymddwyn, yn *Dad* yn *Frawd*.
 Oen addfwyn a'i *Fam* yn *Forwyn* fyth!

5.

Trwy olwg ffydd mae *Craffu*, ar anedigaeth *Iesu*,
 Daeth i'n gwaredu a'i ras;
 Trwy ffydd *Clown* yr *Angylion*, rhoi addysg o'i ar-
 wyddion, yn gyson agwedd gwas;
 Cofseidiwn oll y *Babi*, fel *Simion* yn ddi *Siommi*,
 Trwy ffydd a'i foli fe,
 Aroglwn mewn ffydd fywiol, fel *Isaac* ei *Eab* grafol,
 yn wrol a'r y ne'.

6.

Trwy ffydd mae pob *Credadun*, cu ammod yn y
 Cymmun, yn derbyn un *Mab Duw*,
 Yn ymborth pur *Ysrydol*, i'r *Corph* a'r *Enaid* unol,
 A roed i *Ddynol* ryw;
 Pob synwyr yn ddi oedi, yn cael eu cyflawn borthi,
 a'u llonni oreu llwydd;
 Rhown heibio 'r *Byd* enbydus, trwch heintiau rhy
 Drachwantus, nid gweddus yw i'n gwydd.

7.

Dilynwn gariad perffaith, yn gwbl ffydd a gobaith,
 ni gawn ragluniaeth glau;
 Gochelwn chwaith *Ddychwelud*, o *Eglwys Crist*
 wir oglud, mae 'n hyfryd iw mwynhau;
 Un *Corph* un *yspyrd* gwresog, un llywydd oll alluog,
Ardderbog fywiog fael;
 Un *Bedydd* ffydd *Berffeidd-lan*, un *Bugail* ac un
 Gorlan, fydd gyfan ini iw gael.

Mynegwn

8.

Mynegwn oed ein *Harglwydd*, faith ugain Deg-
waith digwydd iaith rwydd i'n gwydd eu
gyd;

Saith bedwar Deg heb oedi, faith Ddeng-waith
wiw-daith wedi, Eng hawl a'u rhoddi ynghyd;

Duw gwared *Eglwys loegr*, a'n *Brenbin Sior* bob
amser, a'i lawnder yn Ddi lyth;

Dod heddwch yn ein Dyddiau, o'th rwyddion Dru-
gareddau, na Ddelo Plauau i'n Plith.

Huw ap Huw-

CAROL Plygain ar y Mesur a Elwir.

Let M A R Y Live long.

CYD genwch yn goedd, genhedloedd iawn ad-
lais,

Mae 'n Ddifyr y ddyfais, derchefwn ein Bloedd,
Bob lluoedd uwch llawr;

O fawl ir *Mab* rhad, a'i Gariad rhagorol, Daioni i
ryw dynol, ein llwydd a'n Gwellhad, ad-
feriad oedd fawr;

Un *Adda* a wnaeth, ein gwerthu ni 'n gaeth, Brad-
wriaeth y dyn;

Trwy 'r ail *Adda* a'i lwyddiant ni gawn wir Ogo-
niant, o'i haeddiant ei hun;

Bodlonodd ei rās, mewn gwir agwedd gwas, i'n
hurddas a'n hedd;

Mewn dynol gnawd, anian ddi bechod Ddyn bychan,
oedd wiwlan ei wedd.

2.

Pan aned *Mab Mair*, heb gadair iw Godi,

Na chryd na gwlanenni, *Mab Duw* oedd y gair,
yn ddiwair a ddaeth;

Yr Angel ar frys, wir felys Orfoledd, gan seinio 'n
gyfonedd,

Bugeiliad mewn Blys yn 'yspys a wnaeth;

Hwy

Hwy gerddant ar gais, wrth lewyrch ei lais,
 A'u dyfais cyn dydd;
 I Fethlem *Judea*, lle caed y *Messeia*,
 Hoff iawna 'n llawn ffydd;
 A'r Doethion ar daith, rhyfeddol o faith,
 Da eu gobaith di gas;
 Wrth Seren drwy 'r firoedd, naw Cant o filltyroedd
 Lle 'r ydoedd ei ras.

3.
 Ond *Herod* mewn twyll, i'r ganwyll Ogoniant,
 A'i luoedd a laddant, Blant Bethlem heb bwyll,
 Ei gwyll ydoedd gerth;
 Gan feddw! iw fri, Ddisrodi 'n hyfrydwch,
 Ein haddysg a'n heddwch, mae gallu Duw tri,
 aneiri' mwy nerth;
 Ond *Mair* er ein mael, a ffodd yn ddi ffael,
 Ar drafael hir dro, i'r *Aipht* o wlad *Canaan*,
 'Tri-chan milltir meddan, yn gyfan dan go;
 'R oedd hynny 'n daith hir, a dyrys ar dir, i'r *For-*
wyn wir faeth,
 Rhagluniaeth Duw nefol, ei Thad a'i Mab unol,
 Diangol y daeth.

4.
 Mae 'n afraid i ni, gyhoeddi i rai hyddysg newy-
 ddion o'i addysg,
 Mae'r 'sgryth yr lan fri, 'n oleuni di lyth;
 Rhown fawl i'r gwir *Ion*, a chyfion or' chafiaeth,
 Yw deg anedigaeth cyttunwn ein, â'r Nefolion
 fyth,
 Mae 'r *Haul* dan y rhod, yn ufudd iw nôd, a'r lloer-
 wastod-wedd;
 Holl *ser* yn eu graddau, rhoi mawl a'r Cymmylau,
 Da 'r haeddau Duw 'r hedd;
 Cre'duriaid bob rhyw, rhoi addoliad i Dduw, a
 bodlon yw Byd;
 Dof gwylltion mewn gelltydd, Ehediad nosfedydd,
 Am gynnydd eu gyd.

Mwy

5.

Mwy dyled pob dyn; i galyn heb gilio, gan ddiwyd
weddio,

Rhoi mawl yn gyttun, o'r gwreiddyn mewn gwres;
Am nodded Duw *Nŷr*, a'i dyner Ddaioni, yn En-
wog dwr i ni,

A'i sail uwch y fêr, ein llawnder a'n lles;
Cael *Crist* yn y cnawd, ein *Brenhin* a'n Brawd,
A Phriawd trwy ffydd;

Yn Brynwr ein heddwch, a'n rhoi mewn hyfry-
dwch dedwyddwch bob dydd;

Gogoniant oedd gael, dw hylwydd Duw hael, heb
ffael oreu ffawd,

Yn Freiniol gyfryngwr, wych obaith achubwr,
dadleuwr di dlawd.

6.

Moliennwch er llwydd, yr *Arglwydd* oreu-glod,
Clodforwch Dduw uchod,

Mae 'n Sanctaidd y Swydd, mo'r rhwydd er mawr-
had,

Moliennwch mewn rhol, trwy fywiol ffurfafen,
A'i nerth yn yr wybren, Moliennwch yn ol, gair
Dwyfol ei dad;

Moliennwch a llais, yr udgorn a'r gais, eglurais y gler,
Ar *Organ Telynau*, a *Thympan*, a *Tbannau Symba-*
lau sain ber,

Pob Perchen ffyn chwyth, molianned Dduw byth,
mae 'n ddilyth y ddawn,

Rhoed pawb *Amen* hefyd, heb unon bob enyd,
a gwynfyd y gawn. *Huw ap Huw.*

CAROL Natalig ein *Iachawdwr Iesu Crist* a
gymmerwyd o zed Bennod o St. Luc; iw ganu
ar ffarwel *Ned Puw*.

1.

YN nyddiau *Augustus* Emprwr ffraeth,
E roddwyd caeth orchymmun;

Γ

Trwy eitha bwyll, i drethu'r byd,
 A'u galw ynghyd i galyn;
 Y trethiad yma wnaed yn Goedd, y Pryd yr
 oedd *Cerenius*,
 Yn Rhaglaw *Siria* rhwydda rhan, fel gwyfsl tan
Augustus;
 Pob un at eu Teulu, trwy'r Ieithoedd iw trethu,
 Pan aeth *Josepb* Fwyngu a *Mair* Mam yr Iesu,
 I Fethlem mewn gallu di golliant;
 Iw drethu bu'n ufudd, yn ninas hen ddafydd,
 A Mair er llawenydd, o rad ein gwaredydd
 Oedd Feichiog wiw gynnydd Ogoniant.

2.

A bu tra'r oeddynt yno 'n glau cyflawnwyd dy-
 ddiau esgor
 Ar genhedledig un Mab Duw, ein Trwsiad yw
 an tryfor,
 A chyntaf wir anedig Fab, i'r Forwyn arab orau,
 Hi rwyma i Harglwydd llywydd llawn,
 Heb duchan mewn cadachau;
 Ai roddi'n y Presb da ardal diweierdeb,
 Ein Pardwn an Iurdeb trwy un-Duw tiriondeb,
 Disgleirdeb gwawr wyneb gwironedd;
 Nid oedd un lle Cymmwys, i'r Gwir-ffydd er gor-
 phwys,
 Pur awdwr Paradwys, pen bugail yr Eglwys:
 Ei Phiawd, a'i Gwiwlwys ymgeledd.

3.

Bugeiliaid oedd yn gwllo eu praidd,
 Gorchwylaidd gwir lach alwed;
 I'r rhain liw nos goleuo id Gras,
 Hawl addas yn ddi ludded,
 Ac wele Angel *Duw* ger llaw, a safai draw 'n was
 ufudd,
 Gogoniant oedd ei *Nefol* Ddawn, llewyrchiad llawn
 ddi orchudd.
 Yr Angel llefarodd, yn ddi-dwyli a Dd'wedodd:
 Nacsfwch fy 'madrodd, mynegai o'm Gwir-fodd.
 Newyddion da Cofiodd y Cyfion; Llawenydd

Llawenydd mawr lluniwyd i'r dynion ordeiniwyd,
Eich *Ceidwad* a anwyd heddyw Cyhoeddwyd:
Ym *Methlem* heb arswyd mae i *Berson*.

4.

Hwn ydyw 'r *Arglwydd* hylwydd hawl,
A *Cbrist* mewn hollawl allu;
Rhof arwydd i chwiddynol, ryw o'i foddion yw
ryfeddu,
Chwi gewch ddyn bach yn berffaith iawn Duw
uchod mewn cadachau,
Yn rhwym mewn prefeb purdeb hael, gwir ddyn
iw gael mewn goleu,
Daeth llu o Angylion, canasant yn gyson,
Gogoniant heb gwynion yn y goruwchafion,
Tangnefedd i'r dynion rad anwyl;
Ewyllys da allu, iw enwog foliannu,
Attolwg pob Teulu, cariadus sy'n credu:
Mae 'n iawn i chwi gyrchu i'r un gorchwyl.

5.

Pa n aeth Angylion Duw i'r nef, ar ol rhoi llef yn
llafar,
A'r bugeiliaid oll ynghyd, llu Esgud yn 'wyllysgar;
Awn ninnau i Fethlem yn ddi feth, a gwelwn y
Peth er gwiw-lwydd,
Fe wnaed yn hyfysini'r fan, air eglur gan yr *Ar-
glwydd*;
Hwy aethant trwy undeb, yn llawn o fodlondeb,
Cael *Mair* gyda *Joseb*, ar *Iesu* mewn prefeb,
Liw nos er da rwydeb, di wradwydd;
Ac yna pan welfant, wedd *Iesu* c'oeddasant,
Oedd lesol ddi lysiant, *Llew* addas iw llwyddiant,
Ac oen er gogoniant gwir gynnydd.

6.

A phawb a glybu 'r newydd mawr, rhyfeddu 'n
awr o'i foddion;
A *Mair* a *Gadwai* 'r Geiriau rhwydd, iach hy-
lwydd yn ei chalon;
Ar *Bugeiliaid* hyn heb gel, diogel gariad'grwydd;
C Dychwelud

Dychwelud a Moliannu Duw, a datfain yw dyled-
fwydd ;

Duw Cynnal d' Enciniog, ein llywydd Galluog,

Sior Frenbin Coronog, a'th *Eglwys* ddi halog,

Fam oediog ac enwog wir Ganwyll ;

Rhag llied a thrallodion, Goel annoeth Gelypion,

Gadawsant Ferch *Sion*, o'u hol fel Gwehilion,

Gan fyn'd i dai *Rimmon* drwy amhwyll.

7.

Gogoniant Moliant byth a chlod, i'r Drindod un-
dod iawn-daith ;

Am lechydwrïaeth dynol ryw, i gwbl fyw mewn
gobaith ;

Pob Perchen Tafod hynod hawl datfeiniad fawl
Hofanab ;

Am Eni ein *Seilo* yn ei fwydd, iw lwydd a
Halaliwia ;

Goddefodd hir drallod, a baich ein mawr Bechod,

Gan roddi Gollyngdod, o rwymmau hir ammod,

Trwy Hanfod y *Duwdd* di oedi ;

Gorfoledd wir felus, ac uchel lef iachus,

I'r dydd anrhydeddus a'r *Seren* gyfurus,

Mae'n weddus ei ddilys addoli.

Huw ap Huw.

CERDD *Natalig* ein Iachawdwr *Iesu Crist* am y
Flwyddyn, 1757, iw chanu a'r y mesur *Grim-
son Velvet*.

I.

FY mrodyr am Cyfeillion, un Galon gyd a'n
Gilydd,

Clodforwn y *Messia*, hawddgara yn ei Geu-rydd ;

Hon ydyw Gwyl arbennig, *Nadolig Crist* oen
dilys,

Cu feiniwn yn Gysonawl, ei fawl mewn hollawl
wyllys ;

Codforwn

Clodforwn yn ddi brudd-der, iach hael-dad o'r
 uchelder,
 Sy 'n rhoddi llawnder i bob llwyth;
 Nid a'n Tafodau 'n unig, gan foltio o'n gwaith yn
 ystig,
 Dyna ffrolig heb ddim ffrwyth;
 Rhaid bod Calonnau Glanwaith, er iawn *Orcuro*
 'r araith,
 Trwy ffydd a Gobaith berffaith Bwyll;
 Mewn rheol ddawnol ddynion, dynwared *Nef*
 gantorion,
 A'u nodedd union yn ddi dwyll.

2.

Gan hynny llafar lefwn cyd unwn a'r llu *Dawnus*,
 I ni mae 'r Cysur weithan, trwy *Grist* yn gylan
 gofus;
 'Rhoedd yr hen dadau *Duwiol*, iach raddol o'r
 dechreuad,
 A'r gwir *Brophwydi* yn 'r un-modd, yn adrodd ei
 ddyfodiad;
 Fe ganodd y *Duwiolion*, cyn geni 'r *Iesu* 'n gyson,
 Dyna arwyddion Dawn o rās;
 A *Simeon* hen a ganodd, hoff awdwr fe *Broph-*
wydd,
 A *Cbrist* a welodd ffydd ei wās; Luc. 2. 34, 35.
 Cwilyddus i *Grist* 'nogion, a rhith *Broffeswyr*
 ffeillion,
 Na byddant ffyddlon iw Goffhau;
 Myfyrio 'n Edifeiriol, am foddio *Duw* 'n ufuddol,
 Dyna-Rheol i barhau.

3.

Mae 'r 'Sgrythyr lân yn crybwyll, wir ganwyll *Nef*
Ogoniant,
 Am dri o wyr bucheddol, dewisol a hunasant;
Noab, *Daniel*, a *Jeb* ffyddlon, o foddion iw rhy-
 feddu,
 Nid allant safio eu Tylwyth, o'r adwyth na'u
 gwaredu;

Na 'r holl *Brophwydi* duwiol, o *Adda* i'r dydd pre-
fennol,

Mo achub dynol ryw a'u dawn;

Nes geni *Iesu* o *Nazraeth*, yn darian *Iechydwrïaeth*,

Mewn glan ragluniaeth, helaeth iawn;

Bodlona 'r *dwysol Hanfod*, i wisgo cnawd *Mor-*
wyndod,

Er rhoi Gollyngdod i ni a llwydd;

'R oedd rhaid Cael un i'n prynnu, yn *Dduw* yn
ddyn heb bechu,

Bur Oen iw 'ffrymmu 'n *Aberth* rhwydd.

4.

'R oedd duwdod *Crist* yn ddiau, heb fod ym me-
ddiant *Angau*,

Pan farnwyd y *Troseddau*, mawr rwydau ym
Mharadwys;

Ac etto 'r oedd ei *Ddyndod*, i farw o achos
Pechod,

Yn *Adda* a'i anufudd-dod er *Cadw* ei wiw-glod
Eglwys;

Dwy *Hanfod* gysylltedig, yng *Nghrist* gan ddioddeu
'n ddiddig,

Goreu Meddyg er ein mael;

Gochelwn ddysal chwilio, dirgelion *Duw* ond
Gwilio,

Rhag digio ein *Siloh* *Dawnus* hael;

Mae 'r *Igrythyr* yn *Gorchymmun*, Pob peth y mae
'n ei ofyn,

A'r ran y dyn i'r union *Daith*;

Nid rhaid amhwylllo ymhellach, iw freiniol bur
gyfrinach,

Mwy rhyfeddach mae 'n rhy faith.

5.

Gostyngwn ynddi oedi, Ger Bron ei wir *Fawr-*
bydi,

Yn ddilys iw addoli, am ei ddaioni i ddynion;

Gweddiwn a'r *Dduw* 'r duwiau, yn beraidd hwyr
a borau,

Er

Er Gwared ein heneidiau, trwy gleisiau *Crist* a'i
loesion;

Eiriolwn am gael heddwch, llawn addas a llony-
ddwch,

A dedwyddwch yn ein dydd;

Gochelwn ymfalchio o drysor wedi dreisio,

Pob pethlyn llwyddo i'n boddio bydd;

Mae 'n rhaid eu gadel gwedi, bob un a'r ol ym-
boeni,

A phrin Cael profi rhain un pryd;

Osgadfydd mae 'r un Casa, o ddynion a'u medd-
ianna,

A phwy hydera a'r betheu 'r Byd?

6.

Dilynwn unwn Iawn-waith, mewn pur ffydd Gar-
iad perffaith,

Wrth reol ac athrawiaeth, gair odiaeth ein Gwa-
redydd;

Dymunwn i'n Cym'dogion, yn gyfon heb Ddi-
gafedd,

Y peth a fyddai Gweddus, ac Iachus at ein Buchedd;

A wnelo Eraill i ni, 'n ddi-nag o ddaioni,

Gwnawn heb oedi, i'r rheini 'n rhwydd;

Yr un rhyw Daledigaeth, llu hylwydd a llaw-
helaeth,

Heb gam syniaeth yn y fwydd;

Dyna 'r gyfraith i ni, hoff odiaeth a'r prophwydi,

Iawn Oleuni yn ddi-lyth;

Cyflawnwn ein Dyledswydd, wrth reol *Crist* ein
Harglwydd,

Ni fyddwn dedwydd beunydd Byth.

7.

Y BYRDON.

Gogoniant moliant mi-*waith*, i'r *Drinded* undod
iawn-daith,

Bob dydd trwy bur ffydd berffaith, llawn afiaeth
y llu Nefol;

Clodforwn unwn ninnau, yn foefol a'n gwefufau,
 Cu luniwn o'n calonnau, a'r foreu 'n Edifeiriol;
 Datfeiniwn lef *Hofanab*, gwir achos i'r gorucha,
 Am gael ei noddfa i'n galw ni;
 O'n dygyn lygredigaeth, iw dirion lechydwrïaeth,
 At iawn athrawiaeth un a thri;
 I ymostwng byddwn ystïg, a chadwn yn barchedig,
 Wiliâu 'n hendigedig iôr;
 Hil *Adda* gorfoleddwn yn awchus llawenyehwn,
 Yn awr a gwyrwn yn ei Gôr.

Huw ap Huw.

CERDD o *Fawl*, a choffadwriaeth o, *Ddysodiad*
 ein Iachawdwr Iesu Grist yn y Cnawd, i ware
 du, *Pechaduriad*; iw Cbanu a'r Fesur Ting-
 cian Cloch.

CLOWCH, Clowch, Mewn Bwriad da
 ymbarottowch,
 Oddi wrth anwiredd, ffaidd ffowch,
 Deffrowch a dowch Cyn Dydd;
 I'r Deml sanctaidd, weddaidd waith,
 I Foli'r *Sbilob* felys Iaith;
 Iw Gofio Down ar gyfa Daith,
 Ei gur oedd Faith a Goreu fudd;
 I ni 'n ddi fri, a wnaeth ei Frad,
 Digwyddodd Dawn, a llawn wellhad,
 Gwnawn ni goffhad, o union ffydd.

2.

Briw, Briw, oedd annial rwyg i ddynol ryw,
 Dygyn dost a digio Duw,
 Eu llyw i roi gwellhad;
 Wedi profi ffrwyth y prenn,
 Troi o Baradwys wiwlwys wenn;
 I'r ddaear Iaith y ddu-oer lenn,
 A haeddu fenn er mwy llefshad,
 Dioddef ingder diâter dwys,

Am

Am anufudd dod barod bwys,
A cholli 'r twys iach hollawl wlad.

3.

Caeth, Caeth, oedd cwmpy dyn ei wyn yn waeth,
Am goelio 'r gelyn dygyn daeth;
Tan Farnedigaeth Duw;
Colli 'r ddelw loyw lun;
Ei wthio o'i hawl o'i waith ei hun,
Angau troes ing loes ynglyn,
Ni arbedai 'r un trwy 'r Byd o'i Ryw,
Nid oes Teilyngdod hanfod Hoen,
Gwedi ei roi, ond gwaed yr Oen,
I dynnu o'i Boen y dyn a Byw.

4.

Y BYRDON.

Mawl, Mawl, ufudda don y fo'n ddi dawl.
Trwy 'r oesau hyn i'r Iesu o hawl,
A'i wir hyfrydawl fri,
Am ein cyfodi o'n cyni caeth,
Gwaredu dyn, gwir ydyw daeth,
Yr Ion o'i fodd i roi i ni faeth,
Pur iawn a wnaeth ein prynnu ni,
O allu 'r gelyn, a llwyr gas,
Y ffrwyth gwa'rddedig flysig flas,
A'n dwyn i'th rās ūn Duw a thri.

5.

Clod, clod, i Dduw 'n ddi lyth tros fyth i fod,
Er drysu 'r hwyl, e droes y rhod,
Trwy ammod cymmod cu;
Er cael o Adda fura saig,
Ei'n hyder yw, yn Had y wraig,
Fod yn ei allu ddrygu'r ddraig,
Ion yw'lein craig eneiniog cry,
I borthi ei wyn Aberthu ei oes,
Yn rhwydd er gwradydd ar y groes,
Ei chwys, a'i loes Iachaes ei lu.

Haul

6.

Haul, haul, goleuni cred ni weled ail,
 Yr Iesu, ei swydd a roes y sail,
 Iw adail gafael gref;
Efengyl Naf gywiraf waith,
 Cyfammod gras dw addas daith;
 I bob gwir griffion union iaith,
 Heb rwystr chwaith iw gyfraith ef;
 Hon ydyw 'r ganwyll gannaid wawr,
 Sydd a'i goleuni 'n llenawi 'r llawr,
 A goreu 'n awr tan gaerau *Nef*.

7.

Mawr, mawr, llawenydd lluoedd *Nef* a llawr,
Cantorion IOR, cyn dorri 'r wawr,
 Awn ninnau'n awr yn nes,
 Rhown glod heb flino iddo ef,
 Fe'n dug i lawnder nifer *Nef*,
 Sainiwn lwy *Hosanna* lef
 O anian gref, i ennyn gwres,
 Awn yn galonog rywiog rwydd,
 I ddinas *Sion*, ddawnus swydd,
 Dyna 'n llwydd, daw i ni a lles.

8.

Awn, awn, hyd lawybrau 'r bywyd llwyrfryd
 llawn
 Yn hoenus yno cyd neshawn,
 Yn uniawn at y nod;
 Pob cywir galon ffyddlon ffydd,
 I *Grist* ai groes a'n rhoes yn rhydd
 Goreu dawn a geir i'n dydd,
 Dyna fudd, da i ni ei fôd;
 Tynnu o'r unwedd tan yr Iau,
 Dosi rhwyfsg Edifarhau,
 Ac yno'n glau ni gawn y glôd.

Huw ap Huw.

CERDD

CERDD *am Ddarostyngiad ein Iachawdwr Bendigedig yn y Cnawd i waredu Pechaduriaid Gwir Edifeiriol O Gaethiwed Pechod a marwolaeth. Iwchbanu ar y mesur Greece and Troy.*

DEFFROWCH O Gwsg pechodau, i ganu
mawl pob genau,
Yn lanwaith o'n calonnau, hoff rwydda 'n ffraeth;
Gan ostwng bawb yn ystlig, i'r di-dwyll IOR
nodedig,
Ein Prynwr *Bendigedig*, di-ddig daeth;
Mae achos *Llawenychu*, mo'r lfel y mae'r IESU
Heb gelu iw gael;
Yn gwahodd pawb fy'n *llwythog*, ar dir ac yn
flinderog,
I fwy *ardderchog* fael;
Y TAD o'i gariad gwiw-rol, a ddaeth yn *Frawd*
hyfrydol,
Freiniol *Fri*;
I'n gwared ni rhag gwyro, os gwnawn ymddiried
ynddo,
Mae ef yn addo i ni.

2.

Gwelwch ef Oen Gwiw-lwys, fel y gwir DDUW
sancteid-lwys,
A ddaeth yn deyn *perffeith-lwys*, cymmwys cu;
Mewn dyls wir gnawdoliaeth, yn *Darian Iechyd-*
wriaeth,
Rhag dygyn Ddamnedigaeth, diffaeth du;
DUW o'i DAD cu radol, heb un *Fam* ddinam
ddawnol,
Fywiol faeth;
Dyn o'i *Fam* heb ammau, heb *Dâd* oen mât
ammodau,
Gwir ddiau goreu ddaeth;

Melchisedec

Melchisedec trwy dycciant, *boff anwyl* oreu ffynniant,
Llwyddiant llawn,
Offeiriad gwir ollyngdod, pur *Aberth* y *Cysammod*,
 Ac IOR o *DDUWDOD* ddawn.

3.

Yn ei anedigaeth, *Preswlydd* Bydoedd helaeth
 Yn fwyn ar *Lîn* ei *Famaeth*, odiaeth iawn;
 Y TAD trag'wyddol *Hanfod*, yn *Faban* bâch di
 bechod:

Ei RAS ar ddaear Iffod, Cymmod Cawn!
 Yr *Hollaw! Air* heb allu, a'i *Fawredd* mo'r llafaru,
 Ffaint-gu fryd!

DOETHINEB heb ddealltwriaeth, na gwybod
 mo'r gwahaniaeth,

Rhwng da â drwg-waith dryd:

Yr hwn sy'n cynnal pob-beth, yn rhadol *Ddwysol*
 ddi-feth,

Aur-bleth ddi bla:

Yn cael ei hun ei gynnal, mewn *Breicbiau Gwraig*
 ddianwadal,

Trwy foddion dyfal da!

4.

Yr *anweledig* ARGLWYDD, yn cael ei wel'd yn
 Ebrwydd,

Mewn *Goleu* mawr a *Gwiw-lwydd* ddedwydd IOR;
 Gan *Fugeiliaid* gwaelion, a rhain oedd yn dlodion,
 Caent rybydd gan *Angylion*, gyfion GOR;

Yr hwn fydd yn *diwallu*, pob peth Byw oll a'i allu,
 Jawn-gu oen:

Ei hun yn sugno *Bronnau!* ei 'nwylyd *Mair* wenn oleu,
 Gwir hawl er goreu *Hoen*;

ARGLWYDD a *Mâb Dafydd*, ARGLWYDD
 pawb ION hylwydd,

Wâs ufudd swydd;

I'n dwyn i lawn *Oleuni*, yn rhâd trwy ei *Fawrbydi*,
 A'n llonni ni er llwydd.

5.

Yn *Nechreu* 'r *Greadigaeth*, gwnaed Dyn ar lun
 Duw perffaith, Yn

Yn llawn *HYFRYDWCH* odiaeth, wiw-daith
wêdd ;

'Nawr wele Duw *NER* wiw-lan, ar *Ddelw* dyn ei
hunan,

Ie yn wir ddyn pryd-lan, hoyw-lan hedd ;

Ni welodd *llygad* cnawdol, mo'r fath *Ryfeddod*
fuddiol,

Anfeidrol faint !

O'r *Rhyfeddodau* mwyaf, hon etto yw'r *bynottaf*,

O *fri* gywiraf *faint* !

Fe welodd *Moses* wiw-dda, y *Berth* yn llosgi heb
ddifa,

Hoff lymma *Flam* ;

Wele ymma 'n wiw-lan, *wrysdod* merch *sanctiidd-*
lan,

Er bod yn fwyn-lan *Fam*.

6.

Fe welwyd yr *Haul* hefyd, yn sefyll heb ymsym-
myd,

Yn y *Ffurfasen* hyfryd, ddisclaerfyd clau ;

Ac yn ei ol *Dychwelai*, gu rwyddedd ddêg o *Raddau*,

Mawr ydoedd hyn yn ddiau, moddau *mau* ;

Ond wele *HAUL* *Cyfiawnder*, yn dyfod o'r *UCHEL-*
DER,

I'r *Ddaear* ddwys ;

O *Fynwes* y *TAD* *sanctiaidd*, i fru y *wryf* waraidd,

Yr hon oedd lariaidd lwys ;

Elias a gymmerwyd, i fynu i'r *Nef* *Derchafwyd*,

Mawr *wyn-fyd* oedd ;

Welê un *mwy* yn dyfod, i lawr o'r *Nef* *Bres-*
wylfod,

Nac ef mewn cydfod coedd.

7.

Am hyn holl *Ddaearolion*, yn felys fel *NEFOL-*
ION,

Datfeiniwch yn un galon, gyfflon gân ;

Fe aned eich *Gwaredydd*, ym *Matbleu* *Dinas*
Dafydd,

Oh !

Oh! cenwch *Fawl* er cynnydd, Blygein-ddydd
glân ;

GOGONIAINT yn'r *UCHELDER* i *DDUW*
yr holl *gyfiawnder*,

Dyner *DAD* ; *Luc. ii. 14.*

Ar y *Ddaearen* oerodd, y byddo gwir *Dangnefedd*,
A rhinwedd y *Mab Rbad* ;

Ewyllys da i ddynion, fwy enwog a fo union,
Rhag fwynion fenn ;

A *Duw* o'i fawr *Drugaredd*, a'n dygo mewn da
agwedd,

I'r mawredd oll *Amen*.

GWILIM ap *GRUFFUDD*.

ENGLYN i'r *Parcbedig* Mr. **DANIEL ROWLAND**,
Gweinidog yr Efyngyl yn Llangeitbo.

DANIEL a roes i'r Dynion (wir oleu,
Er *Elw* pob *Cristion* ;

Da *Ethol* Eiriau *Doethion*,

O *Râs* ysbrydol yr *ION*.

Gwilim ab Gruffudd.

CERD Natalig am y *Flwyddyn*, 1754, iw chanu
ar y mesur *Ymadawiad BRENHIN*. 1 *Cor.*
xiii. 13, &c.

CYMMORTH *Duw* i draethu am genau,
Awdurdodol wiw-rol *Eiriau* ;

Ac a *franarau* giliau 'r galon,

A *Galedwyd* ei *Gwaelodion* ;

A bydded *Grâs* i bob *Gwrandawydd*,

Rhag bod hyn i neb yn *Dramgwydd*,

CRIST a fu, a'i *Enau* cu, 'n *Pregethu* 'r *Gwir-*
ionedd,

I'r *Pbarifeaid* drwg eu buchedd,

Ac

Ac ni chredasant ei *Air Sanctiaidd*;
 Ac er bod i'n hamser ninnau,
 Rai 'n Pregethu yr un *Geiriau*;
 Rhaid cael i'n plith, megis gwlith, o *Fendith* yw
 canlyn,
 Cyn y byddo i neb eu derbyn, megis didwyll wir
 Gredadun.

2.

Mae llawer un yn rhith ymorol,
 Am fod yn *Gristion* Cadwedigol;
 Heb sawr yn Profi yn eu calon,
 O RASUSAU 'r cywyr *Gristion*;
 O ba rai y mai 'r ysgrythur, yn fon fod llawer iawn
 yn eglur,
 Ond Tri fydd, nos a dydd, beunydd yn aros;
 Heb ddim trai na *Thrange* 'r wy 'n dangos,
 Trwy bur *Rinwedd* tra bo'r *Einio's*;
 A'r rhain fel *Ffynnonydd* gwiw-lan,
 Lle mae 'r lleill yn tarddu allan;
 A'u henwi 'n faith, wiw-lan waith, *Ffydd*, *Gobaith*
 a *Cbariad*,
 Yr rhain yw *Nodau CRIST* yn wastad,
 Ar ei *Briodol DDWYFOL* *Ddefaid*.

3.

Y cyntaf *Grâs* fydd gan y *Cristion*,
 Yw Ffydd yng *NGHRIST* a'i addewidion;
 Trwy 'r hyn mae 'n gweled Duw yn ddiau,
 Yn ei holl *BRIODOLIAETHAU*;
 Trwy Ffydd mae 'n gwel'd yr *Iesu Rasol*,
 A'i waed yn *Aberth* llawn diangol;
 Ger bron y *TAD*, yn ddiwad, ynghaerau gwlad
 Nefol;
 Yno yn *Eiriol* tros ei bobol, mewn naws di-dwyll
 mae 'n wastadol;
 Trwy olwg Ffydd mae craffu 'n barod,
 Ar addewidion y *Cysammod*;
 A *Hâd* y wraig, yn curo 'r ddraig, ar *Graig Iecbyd-*
 wriaeth,

D

A'r

A'r modd i gael y *Fuddugoliaeth*,
Trwy *waed* yr OEN a'i ddwys *Farwolaeth*.

4.

Pan Gaffo 'r *Enaid* y fath olwg,
Ar *Graig* y Bywyd oh! mo'r amlwg;
A'r addewidion oll ar un-waith, yno gwybydd y
daw *Gobaith*,
Ac a ddywed heb amheuaeth,
Mae i minnai ran o'r *Etifeddiaeth*;
Ar *Graig* ystôr, ar dir a môr, yn *Angor* y byddaf;
A'r addewidion oll a welaf, mewn modd Enwog a
feddiannaf;
Doed temheffloedd pan y mynnant,
Ffydd a gobaith byth ni *syflant*;
Fe'i ceir yn blaid, wrth angenrhaid, i'r *Enaid* ar
un-waith,
Yn erbyn pob rhyw Erlidigaeth,
Hyd na ddoir i'r *Ettifeddiaeth*.

5.

Yn awr Pan Gaffo 'r *Enaid* afael,
Ar y fath *IACHAWDWR* di-wael;
A golwg ar ei mawr drueni,
Cyn iddo wneuthur *Cymmod* trosti;
P'le mae 'r galon a all synniad,
Hyd, a llêd, a maint y cariad;
A fydd er llês, yn gryfa *Gwrês*, ym mynwes y
Cristion;
'Tu ag at ei *BRYNWR* tirion, pan ei tynnodd o'r
Pentwynion?
Mae fe'n dibrisio 'r byd a'i Blefer,
Yn ymddiofsg o'i holl wychder;
Gan adael Gwlâd, *Mam* a *Tbâd*, trwy Gariad
rhagorol,
Myn'd ar ol ei *BRYNWR Breiniol*,
Trwy 'r byd a'r bêdd i'r *Ddinas Nefol*.

6.

Mae 'n rhy faith i mi fynegi,
Am y cariad fydd iw Brofi;

Ond

Ond gan na chair digonedd gennyf,

Edrych *Lyfr* CANIADAU *Selyf*;

Lle cei weled yno 'n helaeth, od oes gennyf dde-
alltwriaeth,

Yn ddi wâd, er dy lefhâd, y cariad mwynedd-
lwys;

Yn ddi gammwedd fydd yn gymmwys,

Rhwng IESU CRIST a'i anwyl *Eglwys*;

Lle mae 'r *Eglwys* hoenus hynod, o ferch yn llefain
ar ei Phriod;

A theg ei phryd, ym marn y byd, yn ynsyd ei
moddion,

Gresyn fod fath dyb anraflon,

Am *Eglwys* CRIST gan Feibion dynion.

7.

Ni a gawn gan Blant y byd yn barod,

Ddweud eu bod yn caru 'r DRINDOD;

Tra b'ont yn byw mae hyn yn *Dofur*,

Ac etto a brâd tu ag at eu Brodyr;

A phawb yn gobeitho 'n ddiwyd, ac heb adnabod
yr addewid,

Yn cario Ffydd, nôs a dydd i'r ARGLWYDD yn
helaeth;

Ac ni 'mddiriedant iw *Ragluniaeth*, am eu golud
mewn dirgel waith,

Dymma gariad rhy ragrithiol,

Dymma obaith anystyriol;

Dymma ail, Ffydd ddi fail, i'n gafael mae 'n gofus,

Dymma fuchedd rhy afiachus, i allu bod wrth hon
yn happus,

8.

Pob cyfryw ddyn fydd ymma 'n gwranddo,

Gweddia am *Râs* i lwyr ystyrio;

Ac i ymholi 'n gydwylbodol, a wyt ti 'n meddu

Gras profiadol,

Na oddef gael dy fraglu a gobaith,

Sydd a'i fail ar anystyriaeth;

D 2

Ond

Ond cais heb ffael, ymma gael, ddi-wael *Dyst-
islaeth*,

Fod CRIST i ti 'n *Etifeddiaeth*,

Ac yn dirion *Iechydwriaeth*;

Dymma 'r dydd i bawb i geisio,

Mae *HAUL Cyfiawnder*, heb *Fachludo*;

Gan y T A D, y cawn yn rhâd, drwy gariad
drugaredd,

Ond ymostwng iw *anrbydedd*, i ddwys ymbil am
dangnefedd,

9.

Mawr Ogoniant Duw a ganer,

Am dderchafiad *HAUL Cyfiawnder*;

A'n gosod ar y Brif-ffordd gymmwys,

I fyn'd yn ol i wlad Paradwys;

Yn rhagor gorfod myn'd trwy *Danbaid*,

Gledydfau llymion y *CERUBIAID*;

Down oll ynghyd, ar hyn o bryd, o'i blegyd iw
blygen,

Bawb i ganu *Mawl* heb gynnen,

I Dduw 'r *Nefoedd* lluoedd llawen;

Er cosio 'r pryd y t'w'n nodd goleu,

Y wawr ddydd a'r *seren Foreu*;

A'r dedwydd bryd, y daeth i'r byd yr hyfryd
ORFOLEDD,

AER y *Nef* i wneu'd *Tangnefedd*,

Rhwng Duw a dyn mewn aslan fuchedd!

10.

Am *Genbedliad* CRIST yr Arglwydd;

Fe roed i'n mysg ni lawn hyspysrwydd;

A'r modd y ganed ei *Fawrbydd*,

O *Grotb* yr addfwyn *Forwyn Mori*;

Wrth hyn mae 'n waith afraidiol i ni,

Fynych adrodd yr yflori,

Ein gosal yw tra bo'm ni byw, heddyw 'n gy-
hoeddus,

Ei *was'neutbu* 'n anrhydeddus, union *Filwyr* yn
ofalus;

A cheisio ein *Henaid* yn brofiadol,
O'i ddyfodiad yn ysbrydol,
Pan ddel Duw cu; a'i hyfryd lu, i *Farnu* 'n holl
fuchedd,
Y delom ni ger bron ei *Fawredd*,
Yn Gyfurus yn y Diwedd. *Amen.*

Robert Hughes.

C E R D D ar ystyr *Ganedigaeth* ein Harglwydd
a'n Iachawdwr Bendigedig i'r Byd, i waredu
dynol ryw, o Gaethiwed Pechod a marwolaeth:
iw chanu ar y mesur Toriad y dydd: neu Le-
wyrchiad y wawr.

D I-hunwch deuwch heno, i foli 'r *Silob* sydd,
Yn *D'wysog* enwog uniawn, cywyr-ddawn,
ffyddlawn ffydd,
Yr hwn a'i lawn. *Oleuni*, sy 'n llenwi Nêf a llawr,
Ein siccir wir ymwared, a'r noddod oreu 'n awr;
Hwn ydyw dydd nod addas, ein glwys *Fessias* glân,
Iachawdwr ein pechodau, i'n dwyn o'r tonnau tân;
Da dylaem ninnau 'n iawnedd, roi gwir ogonedd gân,
A chadw gwyl Barchedig, i'n *Meddig* fawr â mân;
Mewn sobrwydd pur is wybren, heb gynnen llid o
gâs,
Na bwyta 'r ffrwyth gwa'rddedig, llygredig fly-
fig flâs,
Er cwympo *Adda* 'r cynta, i'r caethtra traha trâs,
Trwy lwyddiant yr ail *Adda*, cawn wiw-dda,
rwydda *Râs*.

2.

Oh! gariad mawr rhagor^o, *Rhyfeddol* wiw-rol waith,
A roes y *TAD* Tragywydd, *Pen* llywydd ddedwydd
Iaith;
Ar ddynion oerion arwydd, anhylwydd ddi-lwydd
ddawn,

D 3

Trwy

Trwy anfon ei *FAB* grafol e'r moddion *llwyddo*
 llawn,
Cariad mwy *cywyr-rwydd*, nid oes i'n gwydd yn gu,
 Na rhoddi o un ei *Einioes*, i ddioddef *loes* tros lu;
 O ddynion llwyr golledig, oedd yn y dirmyg du,
 A'n tynny yn gyttunol iw gol hyfrydol *Fry*;
 Os gwnawn gariadus gredu, bob teulu yn gyttân,
 A'i wir *addoli* hefyd, mewn ysbryd lan-bryd lân;
 Trwy'r gwiw-rwydd IOR trugarog ardderchog
 enwog un,
 Cawn hollawl fuddiawl feddiant, o'i haeddiant ef
 ei hun.

3.

Y B Y R D O N.

Gogoniant a gu ganer, a llafar dyner dôn,
Ardderchog wir dda archwyl, o glod i'r anwyl *Ien*;
 Hy feiniwn Lef *Hofanna*, ac *Aleluia* lan,
 A'r liniau 'n awr Moliannwn, na 'meddwn fawr
 na man;
Cerubiaid a'r *Seraphiaid*, a holl *Henuriaid* *Nef*,
 Sy 'n rhoddi a sain rhwyddedd, *anrhydedd* groywedd
 gref,
Propwydi *Apostolion*, *Angelion* lwyfion lef,
Mertbyron gryfion grefydd, wedd ufudd iddo ef,
 Fel 'r oedd ei wrthiau 'n werthfawr, modd tramawr
 clodfawr clau,
 Mae 'n awr ac yn ddi ddiwedd, *POR* haeledd yn
 parhau,
 O gariad a Thrugaredd mwy Rhinwedd i'n mawr-
 hau,
 Cu fwyn deg *HAUL* Cyfiawnder, a llawnder
 i'n gwellhau.

4.

Wrth hynny mae 'n *warth* hynod, i ni er Gormod
 gwall,
 Ei 'ddoli ef mo'r ddylion fel rhai yn feirwon fall;
 A'r 'Fengyl anwyl uniawn, fel *Llewyrch* tiriawn tes,
 Wir

Wir *Ganwyll* wawr *Ogoniant*, er llwyddiant oreu-
lles;

Yr hon yw 'r *Seren Foreu*, a goreu yn ei gwaith,
Yn gosod i ni *Gysur*, trwy gywyr eglur Iaith;

A'n harwain ni yn hy-rwydd, hyd *Lwybrau* dedwydd
daith,

Nes myned i *Dangnefedd* Duw 'r hedd er mawr-
edd maith;

Am hynny 'n ddi wahanol, o *Rafol* wiw-rol wedd,
Llawen'wn yn wastadol, modd *Bywiol* hyd ein Bedd;

Am ddi-wael wir Addewyd, o *Fywyd byfryd* hedd,
I fwytta *Manna* mwyniant, raglwyddiant oreu
Gwledd.

5.

Gwir oed yr Eur-glod *Arglwydd*, gwaredydd lly-
wydd llu,

Mil, *saith-gant*, *deg* a *thrugain*, a dwy flwydd Gy-
wrain gu;

Duw cadw d' *Eglwys* wiw-glod, rhag un rhyw
drallod dryd,

A'r Brenhin Sior wr Breiniol, oddi wrth afradol
fryd;

A rhai sy 'n *rbwym* mewn cledi, Duw dyro rhai-
'ny'n rhydd,

Gwna SION yn ben Moliand, er ffynniant i'r wir
ffydd;

Hyd wyneb yr holl ddaear, e'r fured trawster fydd,
Fel ag y bo'm gadwedig, pan ddel dy eiddig ddydd;

A Duw o'i fawr *Drugaredd*, da Sanctaidd a di fenn,
A'n Gwnelo ni oll yn addas, iw Deyrnas wiw-ras

wenn;

Trwy haeddiant ein *Cyfyngwr*, a'n prynwr a'r
y prenn,

A d'wedwn ninnau 'n un-fryd, bob munud bawb,
Amen.

Gogoniant a gu Ganer, a llafar dyner don, &c.

Gwilim op Gruffudd.

C E R D D

CERDD ar ystyr Ganedigaeth ein Harglwydd
IESU GRIST, ar y mesur a elwir Ymadawiad
Brenhin.

MAWR ryfeddod oh! mo'r fuddiol,
Rhyfeddod faith yw gwaith Duw nefol;
Llunio'r ddaear casglu'r dyfroedd,
Ac hefyd greu'nifeiliaid filoedd;
Gwnuthur dyn a wnaeth yr *Arglwydd*,
Yn ddi wad, mewn stad, diniweidrwydd,
Ne's i hwn, fyn'd tan bwn, heb ochel tw'n bechu,
Nid oedd i'n safio er deusyfu,
Ne's yn rasol y dae'r *Iesu*;
Nid allai dyn nid oedd ond egwan,
Ar ol cwmpo Godi ei hunan;
Nag *Angel* chwaith, ond oedd yn faith, wneud gwaith
y cyfryngwr,
Ond Mab i Duw fu'n ddyn mewn cyflwr,
Yn wych obaith iawn achubwr.

2.

Y mae'r ysgrythur lan oleu-wych,
I ni yn adrodd os Gwnawn edrych;
Ein haniddan gwyp yn *Adda*,
A'r modd i'n safiwyd trwy'r *Messiah*;
O achos *Adda* gynt ein soddwyd,
A'r ail *Adda* rhwydda rhoddwyd;
Yn Duw yn ddyn, perffaith lun, ei hun fe'n
gwareddod,
Er mwyn gallu gwaed a gollodd,
Yn *Fab Brenhin* ef a'n prynnodd;
Y mae'r *Efengyl* yn mynegi,
Rhoi i ni lawn-wych wir oleuni;
Mai'r gair a wnawd, yn wir gnawd, ond hynawd
yw hwnnw,
A'r gair oedd gyda Duw yn hoyw,
A Duw oedd air di anair enw.

Y B Y-

Y BYRDON.^{3.}

Deuwn feiniwn bawb *Hofanna*,
 Canwn lawen *Halaluta*,
 Gwnawn gerdd newydd i'r *Jehofa*,
 Hwn yw 'r *Alpba* a'r *Omega*;
 Fel *Nef Angylion* oll yn ddi-baid, y *Cerubiaid* a'r
Seraphiaid;
Sanct, Sanct, Sanct, medd nefol blant, heb sei-
 biant Duw *Sabbboth*,
 Nef a daear oll a'u cyfoeth,
 A ogwyddant i'r oen gwiw-ddoeth;
 Gogoneddus gor *Apostolion* y *Prophwydi* a'r *Mer-*
thyron,
 Drwy'r *Eglwys lân*, ddi wahan fe addefir gân
 filoedd,
 I'r tri *Pherſon* byddo yn gyhoedd,
 Melys ofod mawl oes oesoedd.

4.

Gwnawn gerdd bur-ddoeth wiw-ddoeth addas,
 Mewn mwys awen i'n *Messias*;
Immanuel o isel deulu, addae 'n garedig i'n gwaredu,
 Pan oedd heb neb i'n cynorthwyo,
 A ninnau 'n gaethion wedi ein gwthio;
 A *Melltith* gru, a'r bawb or bru a'r *Ddeddf* o'r
 tu arall,
 A'r wraidd y pren am fod mo'r angall,
 Yr oedd yn fywiog iawn y fwyall:
 Yr oedd ein Tadau tan y cwmmlwl,
 I'r bod gobaith rhai yn gwbl;
 Y dae'r wawr, oleuni i lawr, Oen mawr ei dru-
 garedd,
 Fe fynnai 'n gofod ni mewn mawredd,
 A madde ein dyled heb ddim dialedd.

5.

Yr oedd dwy natur yn yr *Iesu*,
 Un yn *Dpuw* mewn hollawl allu,
 Fe wnaeth fwrw *Ellyllon* allan,

A'i wrthiau hynod nerth ei hunan ;
 Fe Ddarfu i *Grist* oftegu 'r gw'ntoedd,
 Rhyfeddod fawr llareiddia 'r Moroedd !
 Rhodio 'r dwr, a wnaeth yn siwr, achubwr yr
 holl-fyd,
 Fe fedrai faddeu pechod hefyd,
 Iachau y clwyfus o bob clefyd ;
 Ymhob modd y Gwnaeth ym ddangos,
 Yn ddi bechod ymhob achos,
 'R oedd hyn o ryw, yn natur Duw, i fod yn byw
 felly,
 N'i bu Gnawd erioded mewn gallu,
 I wneuthur hanner, chwarter hynny.

6.

Yr *Hereticiaid*, fydd yn taern,
 Nad oedd natur dyn yn *Iesu* ;
 Ni allwn ninnau roi Gwrth'nebiad,
 O herwydd pa'm yw cam Gymmeriad ;
 Yr oedd e'n ddyn o ran Naturiaeth,
 Ac a'r ein llun yn cym'ryd lluniaeth ;
 Mae hyn a'r g'oedd, mae dillad oedd, fe wyr mi-
 loedd hynny ;
 Ddydd a nos yn ei gynnesu,
 Ac weithiau gwasgai arno gyfsgu ;
 Yr oedd ei gorph yn cael ei friwo,
 Trwy gwr's helynt a'i groeshoelio ;
 Mae St. *Ioan*, yn hy yn Sôn, wir union ar ennyd,
 Ein dwylo a deimlasant hefyd,
 O ran bywiol air y Bywyd.

7.

Pan ail gyfoda 'n Harglwydd *Iesu*,
 Er mwyn i'r Byd eu gyd ymgredu,
 Fe dd'wedai wrth Thomas oedd heb goelio,
 Moes dy fys a gwel fy nwylo ;
 Dy law estyn Dod yn f' ystlys,
 Gwel fy nwylo a'm traed yn ddilys ;
 Fe dd'wedai 'n ffri, a'i myfi, ydyw fe ofynnau,
 Teimlwch gwelwch mewn modd goleu,
 Ni fedd ysbryd gnawd na Sgeiriau,

Fel

Fel y gwelwch ymma yn ddiau ;
 Fod gennyf fi nid rhaid mo'r ammau ;
 Pan dd'wedodd hyn, yr *Iesu* gwyn, iddyn dangosai,
 E'i ddwylo a'i draed y fan lle b'afau,
 Hoelion nerthol gwelfant wrthiau.

8.

Am hyn mai 'r 'sgrythur yn ei alw,
 Yn *Fab* y dyn yn ol ei henw ;
 Cywyr radawl a gwaredydd,
 A'i lawn dyfiad o Lin *Dafydd*;
 Ac oni bae naturiaeth ddynol,
 Oedd felly yn *Iesu* yr *Rafol*,
 Ni allasai heb wad, wneud iawn yw Dâd,
 Trwy Gariad rhagorol,
 I farw 'n bybur tros ei bobl,
 Er rhoi bywyd i'r rhai bywiol;
 Dioddefodd gospedigaeth Pechod,
 Er mwyn ein hachub i'r *Nef* uchod ;
 Fe aeth yno ei hun, mewn cnawd dyn, yw ganlyn
 awn ninnau,

Y meddiant trosom fe'i cymmerai,
 Os ni a gredwn mewn gwir radau.

9.

'R oedd natur Duw yn angenrheidiol,
 I dynnu Gyda 'r natur ddynol;
 O ran nid allai ddyn mo'r maddau,
 Na chadw un a wnae bechodau;
 'R oedd raid bod Duw i'n tynny o'r gethern,
 A threchu effaith allu *uffern*,
 Os Credu a wnawn, trwy ffydd lawn,
 Gwnaeth iawn tros ein beiau,
 Felly natur Duw sydd benna,
 I Gadw dynion Gyda doniau,
 Ni allasai ddyn mo'r c'odi o farw,
 Na threchu 'r gelyn geryn garw ;
 Ond *Crist* pan dddaeth, efe a wnaeth, yn helaeth
 Gyfryngdod,

Trwy

Trwy gymmysgu a dodi *Duwdod*,
I gadw undeb gyda dyndod.

10.

Oh ! na byddem Gymmeradwy,
I gadw meddwl pur safadwy;
Gan gtoeshoelio g'wniau anianol,
A'n holl chwantau cnydau cnawdol;
Na chym'rwn 'Lodau *Crif* i'n harwain;
Megis pettae lodan puttain,
Awn mewn ffydd, wrth liw'r dydd, trwy grefydd
o'r gryfa,
Nid mewn cyfeddach 'r wy'n cyfadda,
Gyda medd'dod hylltod hallta;
Nid cyd orwedd hoccad arwydd,
A gwyn lledrith ac anlladrwydd,
Mewn cynnen waith, cynfigen faith, amherphaith
yw hynny;
Rhown wisg am danom rhag ein denu,
I'n safio 'n rasol sef yr *Iesu*.

11.

O dymma 'r gwyliau goleu gwelwch,
Dydd er diddan, wir ddedwyddwch;
Y daeth yr Oen i'n cadw 'n fwynedd,
Ei wyl adawyd heb ei diwedd;
Pum cant a deg, a phedwar ugain,
Tair gwaith trosodd rhifo 'n gywrain,
Oedd oed heb ffael, yr *Iesu* hael, er pan ddaeth
mael i ni,
Yn wir galonnus aer goleuni,
Gu ammodau wnae gymmodi;
Cadwn lan gydwybod ufudd,
I garu *Duw* a charu ein gilydd;
Gan *Grist* y cawn, os cesio a wnawn, feddiant,
llawn fuddiol,
Na hyderwn fyd daearol, awn yn ufudd i'r wlad
Nefol.

Deuwn feiniwn bawb *Hosanna*, &c.

Gwilym ap Ioan.

CERDD

CERDD a Gymerwyd o ddammeg y Gwr a
fyrthiodd ym mysg *Lladron*, wrth ymdaith o
Jerusalem i wared i *Jerica*. *Luc* 10, 29—36.
iw chanu ar ffarwel *Ned Puw*.

O H! Douw glanha 'n Calonnau ni, i'th wir
addoli 'n ddilys,
A rhown heb flino i'r *Spiko Sant*, ddissuant foli-
ant felys;
Os hwn yw dydd Gwaredydd da, *Jehsa* Goreu ei
Gariad,
A gaed wrth raid Fenidgaid *Ion*, hoff union amdd-
iffyniad,
Rhown heddyw 'n Gyhoeddol, wiw ganiad Bly-
geiniol,
O sawl i'r *Ior Nefol*, wir *Seren* wawr furiol,
A'n tywys ol yn ol i oleuni;
Diofsgwn ein Pechod, trwy buredd ffydd barod,
O lawn-daith deilyngdod, yr *Iesu* ar Iflod,
Sydd hynod *Oen* Gwiw-nod yn Gweini.

2.

Clawch ymddiddanion dyfnion doeth, rhwng *Iesu*
Gwiw-ddoeth gweddus,
A rhyw gyfreithiwr holwr hy, a Demtia heb allu
ei 'wyllys;
Yr hwn yn chwennych bod ei fron, yn gyfion union
Enwog,
A Dd'wedodd wrth yr *Iesu* gwiw, a phwy yw fy
Nghymmydog?
A'r *Iesu* gan ateb, a thynar ddoethineb,
Twr un-duw tirioneb, ein Pardwn a'n Purdeb,
Nefaldeb ffyddlondeb hoff dendid,
A dd'wedodd trwy nodded, gwiw gynnydd gogoned,
Rhyw ddyn oedd yn myned, yn wrion i wared,
Lle'r aeth i *Gaethiwed Maith* *Ofid*.

E

O

3.

O *Jerusalem* ar hyll drem dro, i *Jerico* anghyfon,
Yr oedd ei daith o rwydda dysg, fe syrthiodd ym
mysg lladron,

Ar ol ei ddiosg wrth eu chwant hwy archollasant
hwnnw;

I ffordd yr aent medd geiriau *Nér*, ai ado 'n han-
ner marw,

Ar ddamwain yn ddiau rhyw *Offeiriad* a ddeuau;

Y ffordd lle Gorweddaï, y dyn tan ei friwiau,

Pan welai ni chodai 'n iach adail;

Dae *Lefiad* ai lasur, heb ruso yno 'n brysur,

Pan welodd ei ddolur, fe aeth heibio yn ddi ystyr,

Heb roddi iddo gyfur deg wiw-sail.

4.

Ond rhyw *Samariad* wiw-rad waith, ddaeth atto
ar daith odiaeth-fodd,

A phan ei gwelodd mewn modd gwael, dwys di-
rion hael dosturiodd;

Er maint ei glwy aeth atto, yn glau, trwy foddau
tra ufuddol,

A rhw'mai archollion dyfnion dwys, y meddyg,
glwys tég lesol;

Gan dywallt mo'r haeledd, yn rhain er mwy rhin-
wedd,

Olêw a *Gwin* peraid, dra gwiw-rol *Drugaredd*,

I'r dyn aethai 'n un-wedd wael annian;

Er llawn-daith ollyngdod, fe'i c'ododd o'i drallod,

Yn bureidd iawn barod o'i wiw-serch a'i ofod,

Ar ei 'Nisail hynod ei hunan.

5.

Fe'i dygai yn gu, i'r *lletty* llawn, Goleu-ddawn ac
ai'mgleddodd,

A thranoeth wrth ei fyn'd yw daith o rwydda gwaith
ê roddodd,

Ddwy geiniog i'r *llettywr* dà, ac a ddyweda wrtho,

Cymmer dithai ofal mawr, bob munud awr am
cano;

Beth

Beth bynnag a dracliau, yn 'chwaneg na chwyna,
 Pan ddelwyf yn ddiau, drachefn nac amheua,
 Mi a'i tala' modd Goleu mewn Gwiw-lwydd;
 Gosynnodd yr *Iesu*, pa un o'r tri hynny,
 Oedd *gymmydog* mwyn-gu, a gwiw-rwydd i garu,
 Y claf a'i waredu o'i wradwydd?

6.

Ac ef a dd'wedodd mewn modd ffraeth, yr hwn
 a wnaeth *drugaredd*,
 A'r dyn oedd glafedd dan ei glwy, mo'r hynod er
 mwy rhinwedd
 A'r *Iesu* am hynny a dd'wedai 'n glau, does a
 gwna dithai yn'r un-modd,
 Ti a gei *Eywyl* wyn-fyd wêdd, a diddan hêdd
 ddedwydd-fodd;
 Yn hollawl deuallwch dwys dirion ystyriwch,
 Pwy syrthiodd tan dristwch, a phwy e'r mwy
 heddwch,
 A'i c'ododd o'r dryswch di *Rafel*,
 Wrth reol athrawiath. a gwir ddealltwriaeth,
 Mae hyn yn ddi 'mheuaeth, naws dirion ystyriaeth,
 I bawb sy o dda synniaeth ddwys unol.

7.

Adda druan Egwan aeth, yn chwerw gaeth garcharus,
 A fu mewn gwyn-fyd hyfryd hardd, yn rhodio
 gardd *Paradwys*;
 Hôn oedd y *Jerusalem* bur, heb ynddi un cur ond
 cariad,
 A *Jerico* oedd fro ddi fri, yn llawn o daerni yw
 durnad;
 A'r lladron twyllodrus, a'i gwnaethai mo'r glwy-
 fus,
 Dra annoeth druenus, oedd *Diawlaid* hudolus,
 Trwy foddion afradus a'i rhwydodd;
 A'i ddwys-gerth ddiosciad, yn achos *Brawychiad*,
 Oedd dafraint wedd di-frad, *Berffeithrwydd* ei
Gariad,
 Trwy Demtiad y Gwilliad a Gollodd.

8.

A'i holl archollion dyfnion dwys, o dra di gymmwys
gamwedd,

Oedd ei bochodau poenau pwys, yn arw ddwys an-
wiredd;

Yr rhain a'i gwnaeth trwy frad, heb fri, yn war-
thus ddi gynnorthwy,

Ne's iddo fyn'd yn gwbl wan, ynfydwr ansafadwy;

'R offeiriad mae 'n gyhoedd, oedd dynol weithred-
oedd,

Heb allu na nerthoedd, i g'odi'r claf ydoedd,

Tan loesau 'i welioedd wylofus;

A'r *Lefiad* a'i lafur, heb geisio iddo gyfur,

Hon oedd y *Ddeddf* gywyr, nad allai mae 'n eglur,

Mo'i g'odi o'r dolur hudolus.

9.

Y gwir *Samariad* gariad gu, a'i c'oda i fynu yn
fwynedd,

Hwn ydoedd *Crist* y Bugail da, a gora' ei druga-
redd;

A *rbwymiad* ei archollion trwch, oedd *Gras* la
beddwch haeddol,

Trwy ail Gyfammond wiw-nod wedd, er mawr
anrhydedd rhadol;

'R *glaw* a'r gwin nielys, ym mriwiau'r dyn eiwyfus,

Oedd dyfr a gwaed dilys, a ddeilliodd o ystlys,

Yr *Iesu* 'n gariadus, iawn-gredwn;

A'r *Anisail* mwyn-gu, a'i cariodd i'r lletty,

Oedd dynol gnawd *Iesu*, a gadd ei ferthyru;

A'r hwn yn ddi gelu y galwn.

10.

Y *Lletty* dilys dawnus da,

Tra *diddan* a dedwyddol;

Oedd *Eglwyr Crist*, a'i hyfryd hedd,

Ddwys brudwenh wedd ysprydol;

A'r ddwy geiniog enw-galwn,

Er moddion gwiw-ddawn gweddus;

Dau

Dau *Deffament* i dyftio y maen',
Ymadrodd plaen a medrus;
A'r tirion *Lettywr*, oedd rhyw *Efengylwr*,
Neu goeth-wych *Bregethwr*, yn siccr dda swcewr;
Ymgledwr diddanwr da ddawnol;
A'r gofal mawr hefyd, a archai iddo gym'ryd,
Oedd arwydd mo'r ddiwyd, dylae fod meddyl fryd,
Pregeth-wyr y bywyd air bywiol.

11.

Y taliad cilwaith helaeth hawl,
Addawai o hollawl allu;
Oedd braint ei deyrnas wiw-ras werth,
Pan ddel i fawr nerth farnu;
Ymbarottown mewn bwriad dwys,
Cyn delo pwys a dialedd;
O herwydd pechod hynod haint,
Sy'n peru cymmaint camwedd;
'R ym ninnau yn un-wedd, fel *Adda* anweddedd,
Dan ddu-loes dyn ddialedd, archollion erchyllwedd;
Trwy'r *Lladron* hyll egredd ein llygrwyd,
Gwir ystyr y Ddammeg, gu sain-doeth gyfondeg;
Pwy roddes y'n wiw-deg, iawn bardwn yn bur-deg,
Trwy hwn y'n Gwir rwydd-deg waredwyd.

12.

Un Milfaith Gant a thrugain mlwydd,
A deg yn rhwydd yw rhoddi;
Oedd oed yr *Iesu* 'n gu i'n gwydd,
Yn wiw-deg un mlwydd wedi;
Pan roed y Ddammeg hon ynghyd,
A'r Liniau cyd Folianwn;
Yr *Iesu* hael o ddi-wael ddawn,
Yn ddilys iawn addolwn;
Duw Cadw dy Fglwys, mewn Galwad mwyn
gwiw-lwys,
Yn gorlan gywir-lwys, bur ffyddlon berffeiddlwys,
Filwrus i'th ddilys addoli;

E 3

A'r

A'r *Brenhin Sior* breiniol, o foddion afuddol,
A'i ddeiliad yn dduwiol, aith ganu modd gwiwrol,
Amen, trwy dy radol Fawrhydi.

Gwilym ap Gruffudd.

CERDD Natalig ein Harglywdd a'n Iachawdwr
Iesu Grist, yn adrodd ychydig ynghylch Colled-
igaeth Dynol Ryw yn *Adda*, a'r prynedigaeth
trwy *Iesu Grist*; gyd ag ychydig Eglurdeb o'r
Gwahaniaeth Sydd rhwng y Cyfammod Grâs,
a'r Cyfammod Gweithredoedd: Iw chanu a'r y
Mefur a Elwir Sybyllid.

POB perchen Enaid iawnedd, Sy 'n chwenych
cael *Trugaredd*,
A hedd i Ddiwedd Oes;
Trwy haeddiant *Mab Duw* Cyfion, a'n prynnodd
a'i waed gwirion,
Wir Ion a'r Greulon Groes;
Deffrowch di-hunwch heno, i dalu diolch iddo,
A Mawli *Sbïla* Sant;
Gan Synniad yn ddwys union, ei drugareddau
mawrion,
Drwy Brynnu 'r blinion Blant.

2.

Cawn wel'd yr angenrheidrwydd, oedd dyfod
gwir fab *Dafydd*,
Gwaredydd rhwydd y'n rhyw;
Ystyriwn yn ddifrifol, fawr wrthiau *Brenhin Nefol*,
Yr unig Ddwysol Duw;
Yr hwn a'i allu perffaith, yn niwedd ygre'digaeth,
A wnaeth dda odiath ddyn;
A'i roi mewn gwir ddedwydd-fyd, ysprydol fywiol
fywyd,
A hawddfyd ynddo ei hun.

Gan.

3.

Gan ysgrifennu 'r *Gyfraith*, ynghalon y dyn
Perffaith,
 Yn rhwymedigaeth Dwys ;
 Gan addo 'n wiw-deg wedi, os gwnae ufudd-dod
 iddi,
 Cae fyw 'n y gleuni glwys ;
 Hwn yw 'r *Cysammôd* cyhoedd, gaeth rediad o'r
 gweithredoedd,
 A wnaeth Duw 'r lluoedd llawn ;
 'R oedd hwn yn holi 'n barod, am berffaith wis
 ufudd-dod,
 I'r gyfraith wiw-nod iawn.

4.

Ond Satan a Ddaeth yno, yn rhith y Saph i hudo,
 Y dyn i syrthio 'n feth ;
 Trwy Ddichell hwn y pechodd, a'r *Gyfraith* a
 Droseddodd,
 Tramgwyddodd yno yn gerth ;
 O waith ei anffyddlonrwydd, fe gollodd ei *Berffaith*-
 rwydd,
 A'i gyflwr dedwydd dâ ;
 A'i had o'i ol yn ebrwydd, oedd enog yn Drag-
 ywydd,
 O'r blin anedwydd Bla.

5.

Yn ol y cwmp Enbydus, 'r oedd *Eglwys* Duw 'n
 anafus,
 Ac yn druenus draw ;
 Heb obaith am faddeuant, na meddyg yn ei medd-
 iant,
 Et llwyddiant byth rhag llaw ;

Ond

Ond Duw o'i fawr drugaredd, yn rhad o'i wir
anrhydedd,

A wnaeth ymgeledd gwych ;

Trwy anfon ei *Fab* grasol, i godi 'r Edifeiriol,
O'u caeth niweidiol nych.

6.

Yr hwn a'i wedd Berffeithlwys, a gymerth ei wir
Eglwys,

Yn Briod wir-lwys wen ;

Ac er ei mwyn o'i wir-fodd, marwolaeth a Ddiodd-
efodd,

Fe'i safiodd rhag pob fen ;

Bodlonodd y *Tad* nefol, am anufudd-dod morwol,

Yn llwyr Ddigonol gwn ;

Mae i ninnau orau warant, yn ddi wael iawn
faddeuant,

Iw gael trwy haeddiant hwn.

7.

Pan aned *Crist* o *Fair-wen*, fe d'wnnodd y wir seren,
Yn llawenhau er llwydd ;

Yr hon yw 'r '*Fengyl* swynedd, sy i'n harwain at
Dangnefedd,

Duw 'r hedd a'i sanctaidd swydd,

Cyfammod gras ar unwaith, Datguddiwyd i ni 'n
helaeth,

Trwy ei anedigaeth da ;

Fe agorodd ddrws trugaredd, awn atto'i gael ym-
geledd,

O'n llygredd fe 'n gwellha.

8.

Ystyriwn fod gwahaniaeth, iw gyfrif rhwng y
Gyfraith,

A'r '*Fengyl* ffraeth ei phryd ;

Yr

Yr oedd yr hên *Gyfammod*, yn gofyn gwir ufudd-dod,
 Heb bechod yn y byd;
 Cyfammod gras os credwch, sy 'n gofyn Edife-
 irwch,
 Trwy ffydd er heddwch rhad;
 Ufudd-dod newydd grafol, er cael llawenydd nefol,
 O rodd y *dwysol Dâd*.

9.

Trwy lawn ufudd-dod perffaith, 'roedd bywyd trwy
 'r hên *Gyfraith*,
 Yn helaeth lan-waith lun;
 'R *Efengyl* fydd yn warant, y cawn ni fuddiol
 lediant,
 Trwy haeddiant *Crist* ei hun;
 Y *Gyfraith* oedd heb amman, yn dywyll dan
 gymylau,
 Fal mynydd *Sinai* 'n siwr;
 Mae 'r '*Fengyl* i blant dynion, yn oleu megis *Sion*,
 A'ch Sant yn dirion *Dwr*.

10.

Trwy 'r *Gyfraith* yr amlygwyd, *Jehosa* fal ei
 galwyd,
 A'ch sant a guddiwyd gwn;
 'R *Efengyl* a Ddatguddiodd, yr *Iesu Crist* i'r oesoedd,
 Ili a Ddanghosodd hwn;
 Gan fod yn T'wnnu 'n helaeth, wir foddion Etifedd-
 ieath,
 Yn Berffaith i'r rhai Byw,
 Derbyniwn hon trwy Burder, a gwiliwn ei cham
 arfer,
 Rhag haeddu diſter Duw.

*Mil ffaith-gan Deg a thrugain, yw oedran Crist y
Phgain,*

Medd y gwyr Cywrain cu ;

*Ymolchwn bawb trwy dristwch, yn Pŷynnan Edi-
feirwch,*

Er cael hyfrydwch Fry ;

*Duw Tad trwy haeddiant Iesu, a'n dyco'n fwyn i
fynu,*

Pwnefoedd witw-gu wen ;

*Wrth oleu'r Fenyf hyfryd, lle cawn ni fywiol
fywyd,*

Bob munud Bawb. Amen.

Robert Hughes.

CERDD i ofyn llwy bren iw chanu a'r y mesur
a Elwir *Arglwyddes* trwy'r coed.

1.

ER tolwg cydwalad, clau fwriad clyw fi,
Di wegi dy agwedd, wyt weithan yn ddoeth-
edd,

Dy glod a iawn gludir, a danir hyd wynedd ;

Da ddyfais dy ddawn, synwyr llawn fy'n wellhad,

Er gwneuthur anrhydedd, a gwledd yn ein gwlad,

Dy ddoethedd amcanion, swydd enwog fydd union,

I ni yn ddrych, goleu gwych, ufudd-wych o fo-
ddion,

Pob dyn eiff mewn braw, os daw ar ddwys daith,

y na'n ddwys yno, pan welo dy waith,

Fod bachgen o gymru, iw ryfeddu mo'r faith.

2.

Am naddu'n rhinweddol, natturiol wyt ti,

Da lluni dull hynod, haelionus eulynod,

Ar

Ar brennau yn gerfiadau, rhyw foddau 'n rhyfeddod,
 Ped f'afau dy hynt, yn y byd gynt yn bod,
 Yn nyddiau 'r *Pigmaelion*, tra glewion trwy glod,
 Ni b'afant ond ffyliad a'u dyll megis deilliad,
 Wrth ganfod gwaith, moddus maith, di dol-waith
 cydwalad;

Er maint oedd eu clod, gwn yn bod gan y byd,
 Nid oedd eu cywrein-waith, a'u hardd-waith o hyd,
 Wrth dy waith doethedd, ond gwagedd ei gyd.

3.

Ni ddichon fy 'madrodd, iawn adrodd a wnei,
 O wrthieu di warthus, mewn cynnydd amcanus,
 Yn gywrain waith celfydd, er deunudd daionus;
 Am un gorchwyl gwych, maith ddrych yma a thraw,
 Etholaist o'th hael-waith, da lyfn-waith dy law,
 A hwn trwy wedd hynod, rhyw fodd fy 'n rhy-
 feddod,

A'm gyrrodd i, brynta bri, heb ochel i bechod,
 'Rwy 'n chwennych tan nenn, lwy brenn, haela bri,
 I'm meddiant wr moddol, o'th dawnol waith di,
 Bydd gorcheft o'r gorchwyl, gain anwyl gan i.

4.

Os hapia i ti gofio am lunio imi lwy,
 Profadwy prif odiaeth, gu raenus gywrein-waith,
 A'i chael yn dra chelfydd, o'th ddedwydd ddi-
 wid-waith;

Llunia hi yn hardd, i'r bardd fwrw iw big,
 Bob peth a fo addas, da ddyfais di ddig,
 Gweithia hi 'n gywyr, llwy wiw-glws ddyll eglur,
 Deg raen di grych gerfiad gwych, a drych i'r edry-
 chwyr,

A'i phen yn un hafn, hwylus gafn led y geg,
 A llon-wych droed llunia'dd fawr rinwedd ddi
 freg,

I borthi gwep erthyl, 'r wy 'n disgwyl yn deg.

I'ch

5.

I' th goffa pan gaffwy, fy llwy yn fy llaw,
 Mo'r hylaw mi hwylia, i droedd y dehe;
 Ac ar eu cawl arfon, yn llyd yn goloda;
 Pan elw i wlad Mon, dyrys don dros y dwr,
 Mi lyngca eu holl ffrueban, a'u luccan yn siwr,
 Fe dderfydd maird Arfon, god moraw uwdd Meirion,
 Mi al yn ddi, os deil fy mol, rhyfeddol o foddion,
 A fawns naed a' n dew, rho' n lew yn 'r hen
 lenn,

Hic oes i gydwalad da Buniad, di lenn,
 I minnan poed iechyd llon bryd a'm llwy brenn.

DIWEDD.

